

آقای عزیز شهید ایران

رؤسای قوا روز گذشته در مصلاي تهران ميزبان ۱۰۰ هیأت خارجی
برای ادای احترام به رهبر شهید بودند

عکس: رضا مصطوفیان / ایران

وداع با معلم شهیدان

حسین سیمایی
وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

بعضی از روزها در امتداد زمان، فراتر از تقویم‌های رسمی ایستاده‌اند؛ روزهایی سرنوشت‌ساز که باید آنها را با کَلک جان بر چیده حافظه یک ملت نگاشت. روزهای وداع با رهبر انقلاب بی‌گمان از ماندگارترین روزهای حافظه تاریخی ایرانیان خواهد شد. روزی که میلیون‌ها انسان فارغ از تفاوت دیدگاه‌ها، سلاقی و پایگاه‌های اجتماعی، خود را در سوگ تکیه‌گاهی عظیم یافته و به بدرقه رهبری شجاع می‌شایند. دهه‌های متمادی است که نام خامنه‌ای عزیز با استقلال، عزت ملی، پیشرفت علمی و امید به آینده ایران اسلامی گره خورده و نام او در امتداد تاریخ و در کنار نام‌هایی نوشته خواهد شد که «ایرانی بودند و برای ایران و در ایران

جان دادند»! آری، همه حاکمان ایران، در ایران وفات نیافته و همه آنها ایرانی نبودند؛ از میان خیل عظیم و فهرست بلند حاکمان و فرمانروایان ایران، بسیاری از ایشان به قتل رسیده‌اند. غالباً به دست رقبای داخلی و بدخواهانی مع الانساف ایرانی! ظاهراً تنها شش یا هفت فرمانروای ایران، به دست دشمن خارجی و غیر ایرانی ترور و کشته شده‌اند. نام بلند قائد شهید، بر تارک تاریخ بدین صفت مکتوب شد. برای ما جامعه دانشگاهی این فقدان جانسوز علاوه بر از دست دادن یک رهبر سیاسی؛ فقدان معلمی فرزانه و حکیمی ژرف‌نگر است که دانشگاه را نه صرفاً مجموعه‌ای از سازه‌ها، کلاس‌ها و آزمایشگاه‌ها، بلکه «قلب» تپنده و پیشران آینده ایران» می‌دانست. در منظومه فکری و سیره عملی ایشان، دانشگاه «کارخانه انسان‌سازی» بود. ایشان همواره بر

این حقیقت قرآنی و روایی تأکید داشت که علم منقطع از عمل و نیاز جامعه، راه به مقصد نمی‌برد؛ چنان‌که در لسان روایات مکرر آمده است: اللَّهُمَّ اِنِّي اَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَع. در نگاه رهبر شهید، ارزشمندی علم با «سودمندی» گره خورده بود. علمی که در خدمت کرامت انسان، پیشرفت کشور، بسط عدالت و گره‌گشایی از نیازهای جامعه قرار گیرد. آنچه امروز در ادبیات آموزش عالی جهان تحت عنوان «مسئولیت اجتماعی دانشگاه» شناخته می‌شود، در واقع امتداد خطی همین اندیشه ناب است. دانشگاه نباید به محبوس کردن دانش در قفسه کتابخانه‌ها بسنده کند؛ بلکه باید در متن زندگی مردم جاری باشد، برای چالش‌های کلان‌مقیاسی راه‌حل‌های علمی ارائه دهد، امید اجتماعی بیاورند و پشتوانه‌ای مطمئن برای آینده کشور باشد. این نگاه راهبردی، میراث گرانقدری

است که امروز صیانت از آن بر همه ما یک فرض و تکلیف ملی و الهی است. امروز جهان بیش از هر زمان دیگری به نور علم و توأماتی علم و اخلاق نیاز دارد. اما همزمان، بیش از هر دوره‌ای از «علم بی‌اخلاق» و «دانش تهی از فضیلت» آسیب دیده است. فناوری به همان اندازه که می‌تواند احیاگر جان انسان‌ها باشد اگر از چشمه اخلاق و ایمان سیراب نشود ابزار دست مستکبران برای سلب حیات از انسان‌های بی‌گناه خواهد شد. همان دانشی که می‌تواند دانشگاه و مدرسه را آباد سازد در غیاب وجدان بشری، مایه ویرانی و هجمه به ساحت‌های علم و معرفت می‌شود. همان دانشی که در نهایت منجر به موشک بر سر میناب و مدرسه شجره طیبه می‌گردد! دیگر پیش چشم ما نهاد که توسعه علمی

اگر مقید به وجدان انسانی و اخلاق متعالی نباشد فرجامی جز شقاوت بشر نخواهد داشت؛ چنانچه قرآن نیز تنها برای مؤمنان و اهالی اخلاق نافع است و نه برای اهالی ظلم: «و لا یزید الظالمین الا خساراً». اگر قرار است این وداع شکوهمند برای جامعه دانشگاهی معنایی فراتر از یک سوگ ملی داشته باشد، آن معنا چیزی جز تجدید قوا برای مرجعیت علمی و جهش علمی و تعهد به مسئولیت اجتماعی دانشگاه نیست؛ امروز بیش از هر زمان دیگر متکی بر آیه شریفه «فَاِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ» باید کمر همت ببندیم و نشان دهیم که دانشگاه نهادی مسئولیت‌پذیر در قبال سرنوشت کشور، رفاه مردم و آینده نسل‌های فرداست. این تشییع و بدرقه تاریخی، تجلی عینی اقتدار، همبستگی و عزت ملی ایرانیان و بازتابی از پیوند وثیق و مستحکم ملت با

رهبری است. حضور پرشور و میلیونی مردم در این عرصه نه یک آیین عاطفی صرف، بلکه نمایش باشکوهی از «سرمایه اجتماعی» یک ملت بیدار است. ملت شریف ایران بارها در بزنگاه‌های سخت تاریخی اثبات کرده است که در راستای پاسداری از هویت مشترک و تمامیت میهن، تفاوت‌ها را کنار نهاده و در برابر هر نیروی بیرونی، یدواحد و سد سدید خواهند بود. من به عنوان عضوی از خانواده بزرگ دانشگاهی کشور، چشم به آینده دوخته‌ام. به دانشجویی می‌اندیشم که امروز با چشمانی بارانی در این محفل سوگ ایستاده و فردا باید در پشت میز کلاس، آزمایشگاه، کتابخانه و پارک‌های علم و فناوری با گام‌هایی راسخ برای آبادانی ایران مجاهدت کند. به استادان گرانقدری که علاوه بر انتقال اقتدار، همبستگی و عزت ملی ایرانیان و متعهد و آرمان‌خواه را بر دوش دارد.

رؤسای قوا روز گذشته در مصلاي تهران ميزبان ۱۰۰ هیأت خارجی برای ادای احترام به رهبر شهید بودند

گزارش

گروه سیاسی - آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، رهبر شهید ۱۲ دی ماه سال ۱۴۰۳ در سالگرد شهادت شهید قاسم سلیمانی گفتند: «اینکه مردم از راه‌های دور، گاهی از کشورهای دیگر، سر سالگرد شهادت سلیمانی راه بیفتند برای اینکه به مقبره او، به مرقد او برسند، مرقد او را زیارت کنند، برایش فاتحه بخوانند، این عزت نیست؟ عزت این است. وقتی برای خدا کار می‌کنید، خدا هم این جور جواب می‌دهد. [البته] این در دنیا نیست؛ حالا مقامات او در عالم رحمت الهی و نعمت الهی برای ما قابل تصور هم نیست، اقا پادشاه دنیوی‌اش این است که ملاحظه می‌کنید.» حالا ایشان مصداق این سخن خود شده‌اند. آنچه روز گذشته در مصلاي امام خمینی (ره) تهران رؤیت شد چیزی نبود جز تجلی عزت. برای چند دهه بخش زیادی از تصویرسازی‌های دشمنان و مخالفان خارج‌نشین حول این ادعا می‌چرخید که جمهوری اسلامی ایران به واسطه سیاست‌های رهبرش، کشوری منزوی در روابط بین‌الملل است. در ادامه همین تصویرسازی‌ها بود که در میانه جنگ دوم تا آغاز جنگ سوم تحمیلی هم بوق‌های اجاره‌ای فارسی زبان، شهادت و اقتدار فرمانده کل قوا را به زعم خود به چالش کشیده بودند. شهادت رهبر انقلاب در اولین ساعات آغاز تجاوز خارجی در محل کارش و نه در پناهگاه، خط بطلان بزرگی بود بر آن همه واگویی‌های دروغین و حالا صیحات‌های خارجی سفر کرده به تهران برای ادای احترام به آن عزیز سفر کرده نیز طومار بیانیه‌ها و تحلیل‌های سست مدعی انزواي ایران و رهبر آن را به دیوار بی‌اعتباری کوبید و عزت رهبر شهید را به رخ کشید. آری آقای شهید ایران! این همه مقامات از راه دور و نزدیک آمده‌اند تا به پیکر و البته جایگاه شما ادای احترام کنند. این عزت است.

روز گذشته، جمعه ۱۲ تیرماه ۱۴۰۵، مصلاي بزرگ امام خمینی (ره) در پایتخت جمهوری اسلامی ایران، به یکی از باشکوه‌ترین و معنادارترین میادین ادای احترام بین‌المللی تبدیل شد. این مکان که سال‌ها شاهد تجمعات عظیم انقلابی و مذهبی بوده، این بار میزبان هیأت‌ها و فرستادگان کشورهای آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای ادای احترام کنند. از ساعات اولیه صبح، نمایندگان سیاسی، مذهبی، فرهنگی و مردمی از نقاط مختلف جهان در مصلاي امام خمینی (ره) حاضر شده و به پیکر مطهر رهبر شهید انقلاب اسلامی ادای احترام کردند. به گفته حمید بقایی سخنگوی وزارت امور خارجه ۱۰۰ هیأت خارجی برای شرکت در این مراسم به تهران سفر کرده‌اند. این حضور گسترده، که شامل سطوح مختلف دیپلماتیک از رؤسای دولت گرفته تا نمایندگان ویژه و گروه‌های مردمی می‌شد، یکی از بزرگ‌ترین اجتماع‌های بین‌المللی در سال‌های اخیر حول یک شخصیت سیاسی-مذهبی به شمار می‌آید.

در این مراسم حضور یافتند و به پیکر مطهر رهبر شهید ادای احترام کردند. سخنگوی ستاد تشییع در ادامه ارتباط با حضور مقامات عالی‌رتبه کشورهای مختلف نیز در مجموع بیش از ۵۰ هیأت رسمی خارجی در این مراسم شرکت می‌کنند. به گفته وی، ۸ هیأت در سطح رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر، ۱۲ هیأت در سطح رئیس‌مجلس و هیأت‌های خامنه‌ای ادای احترام کردند. معاونان وزیر امور خارجه یا وزرای کشورهای مختلف در این مراسم حضور یافتند. عطارزاده همچنین این مراسم را یکی از مهم‌ترین رویدادهای بین‌المللی بدرقه «آقای شهید ایران» توصیف کرد و گفت: «با پایان حضور هیأت‌های خارجی، برنامه رسمی بخش بین‌المللی مراسم نیز به پایان خواهد رسید. از جمله چهره‌های عالی‌رتبه‌ای که از کشورهای خارجی به ایران آمدند تا به پیکر مطهر رهبر شهید انقلاب اسلامی ادای احترام کنند، می‌توان به قربانقلی بردی‌محمداف رهبر ملی ترکمنستان، امامعلی رحمان رئیس‌جمهور تاجیکستان، دمیتری مدودف نایب رئیس شورای امنیت فدراسیون روسیه به عنوان فرستاده ویژه ولادیمیر پوتین، نزار امیدوی رئیس‌جمهور عراق، میخائیل کاولاشویلی رئیس‌جمهور گرجستان، نیکول پاشینیان نخست‌وزیر ارمنستان، شهباز شریف نخست‌وزیر پاکستان به همراه عاصم منیر فرمانده ارتش و یوسف رضا گیلانی رئیس‌مجلس سنای این کشور، هه‌وی معاون کنگره خلق چین، جودت پیلماز معاون رئیس‌جمهور ترکیه، نورالدین اسماعیل‌اف رئیس‌پارلمان ازبکستان، حسن بن عبدالله الغانیم رئیس‌مجلس قطر، صابحه غفاراو رئیس‌مجلس آذربایجان و هیبت‌الخلیوسی رئیس‌مجلس عراق اشاره کرد. این فهرست تنها بخشی از مهمانان بود؛ هیأت‌هایی از علمای روسیه، فلسطین، رهبران هندو، شیعیان تایلند و آلمان، اداره عالی مسلمانان گرجستان، احزاب ترکیه، جنبش امل لبنان، فاطمیون افغانستان،

هیأت‌هایی در سطح رئیس‌جمهوری، نخست‌وزیری و رئیس‌مجلس

ایمان عطارزاده، سخنگوی ستاد تشییع و وداع رهبر شهید انقلاب، با تشریح برنامه‌های روز جمعه آیین وداع، از حضور گسترده شخصیت‌ها، نخبگان و هیأت‌های عالی‌رتبه خارجی در مراسم ادای احترام به پیکر مطهر امام مجاهد شهید خبر داد. وی با اعلام اینکه روز جمعه ۱۲ تیرماه، آیین ادای احترام شخصیت‌ها و مقامات کشورهای مختلف به پیکر مطهر امام مجاهد شهید در دو بخش برگزار شد و اظهار داشت: «در بخش نخست که از صبح جمعه برگزار شد، بیش از هزار نفر از چهره‌های علمی، فرهنگی، اندیشمندان، نخبگان، فعالان رسانه‌ای، سران احزاب سیاسی، گروه‌های مردمی و هیأت‌هایی از اقصی نقاط جهان

حشدالشعبی و کتائب حزب‌الله عراق نیز در مراسم حاضر بودند. زید نخاله دبیرکل جنبش جهاد اسلامی فلسطین، محمد اسماعیل درویش رئیس شورای رهبری حماس، شیخ عبدالملک بن عبدالله الخلیلی رئیس‌مجلس دولت سلطنت عمان، محمود قماطی معاون رئیس شورای سیاسی حزب‌الله لبنان، میشل منسی وزیردفاع ملی لبنان، بافل طالبانی، رئیس اتحادیه میهنی کردستان عراق، نجیروان باززانی رئیس اقلیم کردستان عراق، نورلان برمکیاف دبیرکل سازمان همکاری شانگهای و ولید بن عبدالکریم الخریجی قائم مقام وزیرتربیتی عربستان نیز از دیگر شخصیت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی بودند که با حضور در مصلاي امام خمینی (ره) تهران به رهبر شهید انقلاب اسلامی ادای احترام کردند.

همچنین از علمای شیعه پاکستان گرفته تا مجاهدان مقاومت عراقی، از هیأت‌های عمانی و افغانستانی تا نمایندگان پارلمان بلغارستان و شیعیان کشورهای حوزه خلیج فارس، همه آمده بودند تا به یک عمر مجاهدت خستگی‌ناپذیر ادای دین کنند. نمایندگان پارلمان و عضو حزب احیای جمهوری بلغارستان، ایگور سرگینکو رئیس‌مجلس نمایندگان بلاروس، حافظ‌الدین احمد رئیس‌مجلس بنگلادش، عاصم‌الدین احمد محمد فرید رئیس‌مجلس سنای مصر، شیخ عبدالملک بن عبدالله الخلیلی رئیس‌مجلس دولت سلطنت عمان، چارلز مویتا وزیر کابینه ریاست‌جمهوری نامیبیا، حسن بن عبدالله الغانم رئیس‌مجلس قطر، یرمک کوشربایف، وزیر امور خارجه و نماینده ویژه رئیس‌جمهور قزاقستان، والتیر بالوخا گارسیا وزیر آموزش عالی گوام، تین آسمان فرستاده ویژه میانمار، بوریس براتینا وزیر ارتباطات صربستان، احمد خوخر، نماینده دبیرکل سازمان همکاری اسلامی، ییزی صالح، نایب‌رئیس‌مجلس صربیا لاکا، سید عطا حسنین، فرستاده ویژه فرماندار ایالت بیهار جمهوری هند و محمد صابو، وزیر کشاورزی و نماینده ویژه ماری، از دیگر مقامات ارشد

کشورهای دنیا بودند که با حضور در مصلاي بزرگ امام خمینی (ره) به پیکر مطهر رهبر شهید انقلاب ادای احترام کردند. حضور سران قوا و مسئولان ارشد نظام در همین حال و در کنار این خیل عظیم هیأت‌های خارجی، سران سه قوه جمهوری اسلامی ایران نیز با حضور در مصلاي امام خمینی (ره) بر پیکر مطهر رهبر شهید ادای احترام کردند. مسعود پزشکیان رئیس‌جمهور، محمدباقر قالیباف رئیس‌مجلس شورای اسلامی، حجت‌الاسلام والمسلمین غلامحسین محسنی اژه‌ای رئیس قوه قضائیه، آیت‌الله صادی آملی لاریجانی رئیس‌مجمع تشخیص مصلحت نظام، محمدرضا عارف معاون اول رئیس‌جمهور، عباس عراقچی وزیر امور خارجه، محسن رضایی مشاور رهبر انقلاب و همچنین تعدادی از چهره‌های برجسته سیاسی کشور نیز با حضور در مصلاي بزرگ امام خمینی (ره) به مقام شامخ رهبر شهید انقلاب اسلامی ادای احترام کردند. به گزارش خبرنگار «ایران» بغض‌مانده در گلوئی سران کشور در این مراسم به وضوح پیدا بود تا جایی که محسن رضایی و مسعود پزشکیان در نهایت بغضشان شکست و اشک بر گونه‌هایشان جاری شد.

وداع فرماندهان نیروهای مسلح با فرمانده کل قوا

اما در ساعات اولیه مراسم، فرماندهان ارشد نیروهای مسلح کشور نیز به مصلاي امام خمینی (ره) آمدند تا برای آخرین بار با فرمانده شهید کل قوا وداع و با آرزوهای و میثاق‌های ایشان تجدید بیعت کنند. سرلشکر خلیان علی‌اللهی فرمانده قرارگاه مرکزی حضرت خاتم‌الانبیاء (ص)، امیر سرلشکر امیرحاتمی فرمانده کل ارتش جمهوری اسلامی ایران، سردار رادان فرمانده انتظامی کل کشور، سرلشکر محسن رضایی، سردار ایل‌الرضا سرپرست وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، امیر دریا دار حبیب‌الله سیاری معاون هماهنگ‌کننده ارتش و جمعی دیگر از فرماندهان عالی‌رتبه

ایران نیست؛ بلکه حلقه‌های مهم در پیوندهای تاریخی، فرهنگی و مذهبی ملت‌های منطقه به منطقه می‌آید. حضور مردم عراق و استقبال از هیأت‌های خارجی، نشان می‌دهد روابط میان ملت‌ها، سرمایه‌های ماندگارتر از مناسبات رسمی دولت‌هاست و می‌تواند پشتوانه‌ای برای توسعه همکاری‌های منطقه‌ای باشد. ضمن اینکه چنین مناسبت‌هایی ظرفیت دیپلماسی را نیز تقویت می‌کنند. حضور مقام‌ها و هیأت‌های سیاسی در کنار یکدیگر، فرصت مناسبی برای رابرتی، تبادل نظر و نزدیک‌تر شدن دیدگاه‌ها درباره مسائل مشترک فراهم می‌آورد. در شرایط کنونی، گرفتن تفاوت دیدگاه‌ها نیست، بلکه بر شناخت منافع مشترک و تلاش برای حفظ ثبات و آرامش منطقه استوار است. تجربه سال‌های گذشته نشان داده است که هرگاه اختلاف‌ها به تقابل و شکاف تبدیل شده، فرصت برای مداخله قدرت‌های خارجی نیز افزایش یافته است. در مقابل، هر زمان کشورهای منطقه توانسته‌اند بر نقاط مشترک خود تأکید کنند، امکان حل مسائل از مسیر گفت‌وگو و همکاری نیز بیشتر شده است. برگزاری بخش مهمی از این مراسم در عراق نیز حامل پیام روشن است. عراق امروز تنها یک همسایه برای جمهوری اسلامی

حضور داشتند. در این بخش، فرماندهان بر تداوم نقشه راه فرمانده شهید در حوزه صنایع دفاعی، تقویت قدرت بازآرندگی و پیگیری راه مقاومت تأکید کردند. سرلشکر خلیان علی عبداللهی فرمانده قرارگاه مرکزی خاتم‌الانبیاء (ص) در حاشیه آیین وداع فرماندهان ارشد نیروهای همت‌رزمندگان و راهنمایی‌هایی طی سخنانی گفت: «دقیقاً همان اولویت‌های دفاعی تعیین شده از سوی قائد شهید امت در دو جنگ تحمیلی دوم و سوم دست نیروهای مسلح را برای پاسخ به دشمن باز کرد.» وی افزود: «در میدان نبرد به

حضور خانواده شهید نصرالله در مصلاي امام خمینی

علاوه بر این، یکی از جلوه‌های عاطفی مراسم، حضور خانواده شهید سید حسن نصرالله و جمعی از فرماندهان مقاومت لبنان بود. هیأت‌هایی از جبهه مقاومت از سوریه، لبنان، عراق، مراکش و ترکیه، مجاهدان کتائب حزب‌الله، حشدالشعبی و فاطمیون نیز به پیکر رهبر شهید ادای احترام کردند. حضور نمایندگان ادیان مختلف، علمای شیعه و سنی از کشورهای گوناگون و حتی هیأت‌هایی از رهبران هندو نیز این مراسم را به نمادی از وحدت و اتحاد اسلامی و همبستگی با مظلومان و آزادگان جهان تبدیل کرد.

مراسم وداع با پیکر قائد شهید انقلاب اسلامی در جوار حسینیه امام خمینی (ره)

شامگاه پنجشنبه (۱۱ تیرماه ۱۴۰۵) در میان حزن و اندوه هزاران نفر از خانواده‌های مکرّم شهیدان مراسم وداع با پیکر رهبر شهید انقلاب اسلامی انجام شد. این مراسم در جوار حضرت آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای برگزار شد. در مراسم پر حزن و اندوه، مداحان اهل بیت علیهم السلام در رثای اباعبدالله الحسین (ع) مرثیه‌سرای کردند و در عزای رهبر شهید انقلاب نوحه‌خوانی انجام شد.

رئیس سازمان همکاری شانگهای دبیرکل سازمان همکاری اقتصادی (اگو)

سازمان همکاری اسلامی- احمد خوخر، نماینده دبیرکل دبیر کل گروه دی-۸ تایلند- نماینده پادشاهی سریلانکا- نایب رئیس مجلس گامبیا- وزیر کابینه کنگو- وزیر امور خارجه میانمار- وزیر مسئول دفتر رئیس‌جمهور نیکاراگوئه- وزیر امور خارجه نامیبیا- وزیر کابینه ریاست‌جمهوری بوزنیفا سو- وزیر امور پارلمان بلغارستان- نمایندگان پارلمان

رؤسای جمهور و نخست‌وزیران

رؤسای مجالس

آذربایجان- به ریاست صابحه غفاراو رئیس‌مجلس پاکستان- یوسف رضا گیلانی رئیس‌مجلس سنا عراق- محمد الحلبوسی رئیس‌پارلمان عمان- شیخ عبدالملک بن عبدالله الخلیلی، رئیس‌مجلس قطر- حسن بن عبدالله الغانیم، رئیس‌مجلس ازبکستان- نورالدین جان اسماعیل‌اف، رئیس‌مجلس بلاروس- ایگور سرگینکو، رئیس‌مجلس نمایندگان قرقیزستان- مارلین مامتعلیف، رئیس‌مجلس مصر- عاصم‌الدین احمد محمد فرید، رئیس‌مجلس سنا بنگلادش- حافظ‌الدین احمد، رئیس‌مجلس

فرستادگان ویژه

چین- معاون کنگره خلق چین روسیه- دمیتری مدودف، نماینده ویژه رئیس‌جمهور قزاقستان- یرمک کوشربایف، وزیر امور خارجه به عنوان نماینده ویژه رئیس‌جمهور عربستان- ولید الخریجی، قائم مقام وزارت امور خارجه ترکیه- جودت پیلماز، معاون رئیس‌جمهور لبنان- وزیر دفاع ملی تونس- نماینده ویژه و مفتی اعظم مالزی- وزیر کشاورزی به عنوان فرستاده ویژه هند- فرستاده ویژه دولت صربستان- وزیر ارتباطات به عنوان نماینده ویژه دولت گوام- بالوخا گارسیا، وزیر آموزش عالی

محور مقاومت

حزب‌الله- محمود القماطی معاون سیاسی حزب‌الله جنبش امل- خلیل حمدان، عضو ارشد جنبش امل به عنوان نماینده ویژه نبره بری حماس- رئیس شورای رهبری جنبش جنبش جهاد اسلامی- زیدال‌نخاله دبیرکل یمن- معاون رئیس‌جمهوری عراق- هیأتی از حشدالشعبی و کتائب حزب‌الله افغانستان- هیأتی از فاطمیون

سایر

عراق- رئیس اقلیم کردستان و رئیس اتحادیه میهنی رئیس سازمان همکاری شانگهای دبیرکل سازمان همکاری اقتصادی (اگو) سازمان همکاری اسلامی- احمد خوخر، نماینده دبیرکل دبیر کل گروه دی-۸ تایلند- نماینده پادشاهی سریلانکا- نایب رئیس مجلس گامبیا- وزیر کابینه کنگو- وزیر امور خارجه میانمار- وزیر مسئول دفتر رئیس‌جمهور نیکاراگوئه- وزیر امور خارجه نامیبیا- وزیر کابینه ریاست‌جمهوری بوزنیفا سو- وزیر امور پارلمان بلغارستان- نمایندگان پارلمان

هر فرصتی که بتواند به کاهش سوء تفاهم‌ها، افزایش تعامل و تقویت همکاری میان کشورهای منطقه کمک کند، باید مغتنم شمرده شود. از سوی دیگر، آیین‌های تشییع بازخوانی اندیشه‌ها و میراث آنان و تجلیل از مقام تأثیرگذار آنان نیز هست. ملت‌ها با بزرگداشت چهره‌های تأثیرگذار خود، در واقع بخشی از حافظه تاریخی و هویت جمعی‌شان را زنده نگه می‌دارند و فرصت می‌یابند درباره آرزوهای اندیشه‌ها و درس‌هایی که از آن تجربه‌ها بر جای مانده، گفت‌وگو کنند. مراسم‌های این چنینی، اگر

با نگاهی آینده‌نگر همراه باشد، می‌تواند به جای آنکه تنها یادآور گذشته باشد، زمینه‌ای برای تأکید دوباره بر ارزش‌هایی همچون وحدت، گفت‌وگو، مسئولیت‌پذیری و تلاش برای ساختن آینده‌ای باثبات‌تر فراهم آورد. آنچه بیش از هر چیز اهمیت دارد، استفاده از این مناسبت‌ها برای تأکید بر ارزش‌هایی است که می‌تواند آینده‌ای آرام‌تر و باثبات‌تر برای منطقه رقم بزند: ارزش‌هایی همچون گفت‌وگو، عقلانیت، احترام متقابل، همزیستی و همکاری. دولت نیز از آغاز فعالیت خود، بر سیاست وفاق، تعامل و گسترش روابط با همسایگان تأکید داشته

«پیام وحدت» یک بدرقه تاریخی

پیام‌های آن فراتر از برگزاری مراسم تشییع قابل تحلیل است. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های این مراسم، نمایش ظرفیت همکاری مردمی از مناسبت‌های مختلف است. در روزگاری که تنش‌ها، جنگ‌ها و بی‌اعتمادی‌ها بر بسیاری از مناسبات منطقه سایه انداخته است، گردهم آمدن شخصیت‌های سیاسی، مذهبی و مردمی از کشورهای مختلف، یادآور این واقعیت است که همچنان می‌توان بر اشتراکات تکیه کرد و از دل آنها، زمینه‌ای برای گفت‌وگو و همکاری ساخت. پیام این مراسم را باید بیش از هر چیز در مفهوم «وحدت» جست‌وجو کرد؛ وحدتی که به معنای نادیده

فاطمه مهاجرانی سخنگوی دولت

تشییع شخصیت‌هایی که دامنه تأثیرشان از مرزهای یک کشور فراتر رفته است، روایتی از اهمیت نقش و جایگاه آنان در حافظه جمعی ملت‌ها و فرصتی برای بازخوانی تحولات یک دوره تاریخی است. از همین منظر، مراسم تشییع رهبری شهید را نمی‌توان صرفاً یک آیین سوگواری دانست. این مراسم، بیش از هزار نفر از چهره‌های رسمی از کشورهای مختلف، به رویدادی با ابعاد سیاسی، اجتماعی و منطقه‌ای تبدیل شده است و

پیام سدید

قابی ماندگار در تاریخ

غلامعلی حداد عادل
عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام

غلامعلی حداد عادل معتقد است مهم‌ترین میراث رهبر شهید، آیت‌الله سید علی خامنه‌ای انقلاب اسلامی است. عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام در پاسخ به این سؤال خبرنگار روزنامه ایران که «چگونه می‌توانیم مراسم تشییع رهبر شهید را به یک سرمایه اجتماعی پایدار و ظرفیتی ملی برای کشور و مردم تبدیل کنیم؟» گفت: «تصور می‌کنم با توجه به عشق و علاقه عمیقی که مردم ایران به این رهبر شهید دارند، شاهد خلق شکوهی خواهیم بود که نقشی ماندگار برای آیندگان به یادگار می‌گذارد.» به گفته وی، این رویداد

به آیندگان نشان خواهد داد که وقتی فردی صادق، حقیقت‌جو و خدمتگزار واقعی مردم باشد، ملت چگونه او را عاشقانه دوست می‌دارند.

این واقعه، درسی برای تاریخ آینده است تا مردم بتوانند آن را با دوران قبل از انقلاب مقایسه کنند؛ دورانی که حاکمان مجبور بودند با زور و اجبار مردم را به خیابان‌ها بیاورند، در حالی که امروز دل‌ها مشتاقانه پرواز می‌کنند.

رئیس پیشین مجلس شورای اسلامی ادامه داد: «این تشییع، همانند مراسم تشییع امام راحل (ره) که به قابی ماندگار در تاریخ بدل شد، می‌تواند الگویی ارزشمند برای آینده باشد. در مواجهه با این سیل خروشان جمعیت، گروه‌های سیاسی، احزاب و جناح‌ها دیگر موضوعیت ندارند؛ چرا که

بزرگترین تشییع تاریخ اسلام و تشییع

سیدمحمدصادق خرازی
دبیرمات پیشین

مراسم تشییع پیکر رهبر شهید انقلاب اسلامی آیت‌الله سید علی خامنه‌ای رویدادی بی‌سابقه و جلوه‌ای از اقتدار ملی و نماد انسجام و وحدت مردم ایران است. برداشت من این است که بزرگ‌ترین تشییع پیکر در تاریخ اسلام و تشییع برگزار خواهد شد؛ حتی معتقدم در تاریخ بشر نیز چنین مراسم تشییعی سابقه نخواهد داشت. تشییع آیت‌الله سید علی خامنه‌ای رویدادی آسیایی و برخی نقاط دیگر جهان مردم و مقامات برای بدرقه امام شهیدمان حضور

اثبات جایگاه جهانی ایران

رامین مهمانپورست
سخنگوی اسبق وزارت امور خارجه

آیین وداع و تشییع امام شهید، در حافظه تاریخی ملت ایران به عنوان یکی از ماندگارترین و سرنوشت‌سازترین روزهای این سرزمین ثبت می‌شود. روزی که از مرز یک مراسم رسمی فراتر می‌رود و به نمادی از هویت، استقلال و اراده ملی بدل می‌شود. آنچه این روزها در کشور در حال وقوع است، صرفاً برگزاری یک آیین سوگواری نیست، بلکه نمایش عینی ملتی است که در برابر فشارها، تهدیدها و قدرت‌نمایی بزرگ‌ترین قدرت‌های جهان ایستاده و از منافع ملی، تمامیت ارضی و عزت خود دفاع کرده است. این رخداد، تنها یک مناسبت سیاسی یا مذهبی نیست، بلکه روایتی از استقامت کشوری است که نشان داده برای حفظ استقلال و آرمان‌های خود، از هیچ فداکاری دریغ نخواهد کرد و مسئولان آن، از عالی‌ترین سطوح تا آخرین لحظه، خود را متعهد به دفاع از ملت و منافع ملی می‌دانند. تشییع ایران سرشار از بحران‌ها، آزمون‌های دشوار و مقاطع حساس بوده است اما شاید کمتر مقطعی را بتوان یافت که به این اندازه تعیین‌کننده و سرنوشت‌ساز بوده

نمایش اقتدار و ثبات در میانه بحران‌ها

سیدجلال ساداتیان
کارشناس سیاست خارجی

برگزاری مراسم تشییع رهبر شهید ایران، صرفاً یک آیین سوگواری نیست. بلکه رویدادی است که در بستر تحولات اخیر منطقه و جهان، واجد پیام‌ها و ابعاد سیاسی، امنیتی، اجتماعی و بین‌المللی قابل توجهی است. تأخیر در برگزاری این مراسم نیز ناشی از همین ملاحظات بود. طبیعی بود که برگزاری مراسمی با این گستردگی نیازمند فراهم شدن شرایطی امن و تدارک شایسته باشد.

حضور گسترده هیأت‌های خارجی در مراسم ادای احترام به رهبر شهید نشان می‌دهد که این مراسم از مرزهای یک رخداد داخلی فراتر رفته است. حضور رؤسای جمهوری، رؤسای مجالس، معاونان و قائم‌مقام‌های پارلمان‌ها، هیأت‌های سیاسی و مذهبی و نمایندگان کشورهای همسایه و جهان

وزرای دولت، چهره‌های برجسته سیاسی و فعالان حزبی

و حوزوی تشریح کردند

یک حضور، چند معنا

پرچم دفاع از ایران اسلامی و تلاش و تکاپو برای اعتلای آن بر زمین نمانده و حالا در دست خلف صالح ایشان، آیت‌الله سید مجتبی خامنه‌ای است

گروه سیاسی/ وداع تاریخی مردم ایران با رهبر شهید به صورت رسمی از ساعت ۶ صبح امروز در مصلا ایام خمینی (ره) تهران آغاز شده است. خلیل عظیمی از ایرانیان از استان‌های مختلف کشور راهی پایتخت شده‌اند تا به همراه تهرانی‌ها آخرین دیدار مردمی با آیت‌الله سید علی خامنه‌ای رهبر شهید را رقم بزنند. این حضور گسترده قطعاً واجد پیام‌های مهم داخلی و خارجی است. به لحاظ داخلی وداع با رهبر شهید همزمان پاسداشت یک عمر مجاهدت آیت‌الله خامنه‌ای در راه اعتلای ایران اسلامی است.

تشییع رهبر شهید: از آیین سوگ تا بازتولید قدرت نرم

سیدرضا صالحی امیری
وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

تاریخ ملت‌ها را لحظه‌های بزرگ می‌سازند؛ لحظه‌هایی که در آن، جامعه از وضعیت عادی خارج می‌شود، به خودگامی تاریخی دست می‌یابد و مسیر آینده خویش را بازتعریف می‌کند. در چنین بزنگاه‌هایی، ملت‌ها خود را بازمی‌آفرینند. شهادت رهبران بزرگ و آیین‌های جمعی برخاسته از آن، در شمار همین لحظه‌های تاریخی‌ساز قرار دارند. تشییع رهبر شهید انقلاب اسلامی را باید در چارچوب یک «رویداد بزرگ تاریخی» که در آن، ساخت‌های هویتی، تاریخی، فرهنگی و سیاسی ایران به‌صورت هم‌زمان فعال می‌شوند، فهم کرد.

پرسش بنیادین این است: چرا برخی جوامع در مواجهه با فقدان رهبران خویش دچار گسست، بحران مشروعیت و فروپاشی اجتماعی می‌شوند، اما برخی دیگر از دل همان فقدان، انسجام و وفاقی جدید خلق می‌کنند؟ پاسخ را باید در نسبت میان «حافظه تاریخی»، «سرمایه نمادین» و «هویت ملی» جست‌وجو کرد. ایران یک موجودیت تاریخی، تمدنی است. در این سرزمین، پیوند میان ملت و رهبری، رابطه‌ای مبتنی بر عناصر فرهنگی، تاریخی و معنایی است. در چنین جوامعی، شهادت رهبران به جای آنکه ضلالت‌زده ایجاد کند، فرآیند بازتولید معنا را آغاز می‌کند؛ فرآیندی که در آن، جامعه با بازخوانی ارزش‌های بنیادین خویش، به بازسازی انسجام و متجاوزان از کرده خود پشیمان شدند.

اینجا ایران است سرزمینی که مردمش جان می‌دهند اما سر تسلیم در برابر زیاده خواهی و متجاوزان خم نمی‌کنند.

همه در دریای بی‌کران ملت غرق شده و به وحدت رسیده‌اند. در واقع، همه ما قطره‌هایی هستیم که در این اقیانوس محو و به هم وصل شده‌ایم.»

حداد عادل در پاسخ به این سؤال که به نظر شما مهم‌ترین میراث رهبر شهید برای ما چیست؟ گفت: «معتقدم میراث اصلی ایشان «انقلاب اسلامی» است. ایشان همواره بر این نکته تأکید داشتند که باید مراقب حفظ و تثبیت انقلاب اسلامی باشیم؛ این مهم‌ترین وصیت و میراث ایشان است.»

غلامعلی حداد عادل پدر همسر آیت‌الله سید مجتبی خامنه‌ای، رهبر انقلاب اسلامی است. دختر ایشان نهم اسفند ماه و در حمله آمریکایی- صهیونی به بیت رهبری شهید شد و پیکر آن مرحومه نیز همراه با پیکر رهبر شهید تشییع می‌شود.

این همبستگی ملی ایفای نقش کنند. این مراسم همزمان که قدردانی و پاسداشت مجاهدت‌های رهبر شهید است، نمایش اراده ملی ایرانیان و ایستادگی آنان پای ارزش‌های انقلاب اسلامی هم هست. تشییع‌های زیادی در جهان این روزها نظاره‌گر ایران و کنش ایرانیان است. بر ما و همه مردم و مسئولان است که تصویر واقعی ایران را از قاب رسانه‌ها به جهانیان مخابره کنیم و نشان دهیم که چرا تجاوز به خاک ایران ناکام ماند و متجاوزان از کرده خود پشیمان شدند.

این اجتماع عظیم، نه تنها در حافظه تاریخی ملت ایران، بلکه در نگاه جهانیان نیز به‌عنوان نمادی از اقتدار برخاسته از ایمان و پیوند قلبی مردم با رهبری ثبت خواهد شد. آنچه از امام خامنه‌ای، در تاریخ ماندگار خواهد شد، بیش از هر چیز حکومت بر دل‌ها و قلب‌ها، ایستادگی بر اصول، فداکاری برای آرمان‌ها و گذشتن از جان و خانواده در راه اهدافی است که برای کشور و انقلاب ترسیم شده است. از این منظر، این مراسم می‌تواند اثری عمیق و ماندگار بر افکار عمومی جهان بر جای بگذارد و پیام مظلومیت و حقانیت ایران را به گوش ملت‌های جهان برساند.

رهبری که با درایت و به پشتوانه مردم کشور را از بحران‌های مختلف عبور داد و تصویری از یک ایران مقتدر را ترسیم کرد. آیت‌الله خامنه‌ای در نهایت بر سر همین آرمان‌های ملی و دینی به شهادت رسید. حالا نوبت مردم است که یکبار دیگر پیوند سیاسی و معنوی با رهبر خود را به نمایش بگذارند.

این حضور معنادار قاعدتاً حاوی این پیام برای جبهه مخالفان جمهوری اسلامی ایران هم هست که اقتدار این کشور و اعتماد به نفس رهبر فقید آن برای ایستادگی در برابر متجاوزان و بدخواهان، منگی بر همین حضور مردم، بنیان نهاده شده است.

آیت‌الله سید علی خامنه‌ای شهید شدند اما عمومی و خلق احساس تعلق جمعی را دارند. از این منظر، حضور میلیون‌ها ایرانی در صحنه تشییع، بازنمایی عینی «قدرت اجتماعی» است؛ قدرتی که در ژرفای حافظه تاریخی ملت ریشه دارد و در لحظه‌های سرنوشت‌ساز خود را آشکار می‌سازد. این رخداد، حامل پیامی راهبردی برای جهان نیز هست.

تحلیل مسلط در بسیاری از مراکز راهبردی غربی طی دهه‌های گذشته بر این فرض استوار بود که فشارهای مستمر، تحریم‌های فزاینده، جنگ‌های ترکیبی و ترور رهبران و فرماندهان، به فرسایش سرمایه اجتماعی و در نهایت تضعیف ساخت سیاسی و فروپاشی جمهوری اسلامی خواهد انجامید. اما تجربه تاریخی ایران بار دیگر نشان داد که در جوامع مبتنی بر هویت‌های عمیق تمدنی، معادله قدرت به هیچ عنوان تابع محاسبات مادی نیست. شهادت رهبر، در چنین جوامعی، به جای نقطه پایان، نقطه آغاز است.

آنچه در این لحظه تاریخی رخ می‌دهد، ظهور یک «پارادوکس» است که فهم آن برای بسیاری از نظریه‌پردازان کلاسیک روابط بین‌الملل دشوار است: عملکرد خشنونت‌آمیز دشمن، به‌جای تضعیف انسجام ملی، خود به عامل تقویت همبستگی و بازتولید مشروعیت تبدیل می‌شود.

از این منظر، تشییع رهبر شهید در روزهای آینده راهی توان یکی از مهم‌ترین نمونه‌های «بازتولید هویت ملی» در جهان معاصر دانست. اما اهمیت این رخداد را نباید فقط در ابعاد سیاسی آن خلاصه کرد. از منظر میراث فرهنگی، ما با پدیده‌ای مواجهیم که واجد تمامی مؤلفه‌های یک میراث ناملموس معنوی است. میراث ناملموس، نظامی از ارزش‌ها، خاطره‌های مشترک و الگوهای معنا بخش است که استمرار تاریخی یک ملت را تضمین می‌کند. آیین تشییع

بازخوانی یک مسیر تاریخی از عاشورا تا امروز

محسن غروبان
مدرس حوزه

در رابطه با مراسم تشییع رهبر شهید و جنبه بین‌المللی این مراسم باید به چند نکته مهم اشاره کرد. نخست اینکه شخصیت رهبر شهید ما، شخصیتی استثنایی در میان علما و مراجع بزرگ شیعه در عصر حاضر بود و هست. سراسر عمر ایشان با مبارزه با ظلم و ستم، تلاش برای برقراری عدالت و مقابله با استعمار و استعمارگره خورده بود. روحیه ذاتی و شخصی ایشان، روحیه جهاد و مجاهدت در راه ارزش‌های الهی و دفاع از مظلومان بود؛ مسیری که همواره در زندگی ایشان تداوم داشت و ایشان را به یکی از چهره‌های برجسته مبارز در دوران معاصر تبدیل کرد.

از سوی دیگر، تشییع پیکر ایشان در کربلا و نجف را باید فراتر از یک مراسم تشییع دانست؛ این حرکت، یک اقدام نمادین با پیام جهانی در معرفی خط و راه امام حسین علیه‌السلام و استمرار مسیر عاشورا و کربلاست. مکتب امام حسین (ع) در طول تاریخ همواره انسان‌های مبارز و عدالت‌خواهی را پرورش داده است و یکی از برجسته‌ترین نمونه‌های این مسیر، شخصیت‌هایی هستند که در امتداد نهضت

انجام داده است، بیش از گذشته در معرض افکار عمومی جهان قرار دهد. در کنار این ابعاد، نباید از نقش مردم در عبور از این مقطع حساس غفلت کرد. مقاومت نظامی بدون همراهی و پشتیبانی اجتماعی نمی‌توانست به نتیجه برسد. حضور مستمر مردم در میدان‌ها و خیابان‌ها طی شب‌های متوالی، به تقویت روحیه نیروهای نظامی انجامید و زمینه استمرار مقاومت را فراهم کرد. در کنار این همراهی مردمی، عملکرد دولت در مدیریت شرایط، حفظ انسجام داخلی و پشتیبانی از نیروهای مسلح نیز بخشی از تصویری است که از این روایت، رهبر شهید و فرماندهان ارشد همراه ایشان در میدان نبرد هدف قرار نگرفتند، بلکه در شرایطی که مذاکرات در جریان بود و برخی از آنان در محل سکونت خود حضور داشتند، هدف حمله قرار گرفتند. همچنین شماری از اعضای خانواده ایشان، از جمله نوه، دختر، عروس و تعدادی دیگر از بستگان نیز در این حادثه شهید شدند.

پرچم دفاع از ایران اسلامی و تلاش و تکاپو برای اعتلای آن بر زمین نمانده و حالا در دست خلف صالح ایشان، آیت‌الله سید مجتبی خامنه‌ای است. برخی وزرای دولت، چهره‌های برجسته سیاسی و فعالان حزبی و حوزوی در گفت‌وگوهایی با «ایران» توضیح داده‌اند که مشارکت مردمی در مراسم تشییع رهبر شهید چرا اهمیت دارد.

به گفته آنان این حضور هم پاسداشت تلاش‌ها و مجاهدت‌های رهبری است هم اعلام این پیام مهم که مردم ایران با رهبری جدید، همان مسیر رهبر شهید را ادامه خواهند داد با حفظ وحدت و همبستگی ملی.

رهبر شهید، در صورت ثبت ملی، مستندسازی و روایت‌سازی صحیح، می‌تواند به یکی از مهم‌ترین سرمایه‌های نمادین جمهوری اسلامی تبدیل شود؛ سرمایه‌ای که نسل‌های آینده از طریق آن، نسبت خود را با تاریخ، هویت و آرمان‌های ملی بازتعریف خواهند کرد. در این میان، مسئولیت نهادها، فرهنگی، دانشگاه‌ها، اندیشکده‌ها و رسانه‌ها، صورت‌بندی نظری و روایت‌پردازی تمدنی از یک تجربه تاریخی است. ما نیازمند تولید دانش درباره این رخداد هستیم؛ نیازمند روایت‌های متکثر فرهنگی و وحدت‌آفرین آن است. این تشییع، متعلق به همه ایرانیان است. این تشییع، متعلق به همه ایرانیان است. این تشییع، متعلق به همه ایرانیان است. این تشییع، متعلق به همه ایرانیان است.

در عین حال، شرط اساسی تبدیل این رخداد به سرمایه ماندگار ملی، صیانت از ماهیت فراگیر و وحدت‌آفرین آن است. این تشییع، متعلق به هیچ حزب، جناح یا گروه خاصی نیست؛ متعلق به ایران است. هرگونه تلاش برای صادره سیاسی این سرمایه عظیم اجتماعی، به معنای تقلیل یک رخداد تمدنی به منازعات زودگذر سیاسی خواهد بود. امروز، ایران در یکی از حساس‌ترین پیچ‌های تاریخ معاصر خود ایستاده است. آیندگان درباره این روزها داوری خواهند کرد؛ داوری خواهند کرد که آیا ایرانیان توانستند از دل سوگ، سرمایه‌ای برای آینده بسازند؛ توانستند از دل فقدان، انسجام و از دل شهادت، قدرتی نو برای استمرار مسیر تاریخی خویش خلق کنند. این «تشییع ملیونی» تجدید عهد یک ملت با تاریخ خویش و آغاز فصل تازه‌ای در زیست فرهنگی ایرانیان است.

مردم در این مراسم، پاسخی روشن به این جریان‌هاست؛ پاسخی که نشان می‌دهد رابطه میان رهبر و مردم، صرفاً یک رابطه سیاسی نیست، بلکه پیوندی عمیق و قلبی بر پایه اعتماد، محبت و باور مشترک است. در واقع این تشییع باشکوه همچنین جایگاه ولی فقیه را به‌عنوان یک رهبر سیاسی، علمی، مذهبی و اجتماعی برای جهانیان به نمایش می‌گذارد و نشان می‌دهد که مفهوم امام‌با‌امت، تنها در چارچوب مناسبات سیاسی قابل تعریف نیست، بلکه ریشه در یک ارتباط عمیق معنوی و اعتقادی دارد.

در نهایت، این رویداد به جهانیان نشان خواهد داد که تصویری که برخی رسانه‌ها از رابطه مردم ایران با نظام جمهوری اسلامی و رهبری ارائه می‌کنند، با واقعیت اجتماعی فاصله دارد. حضور مردم در چنین مراسمی نشان‌دهنده جایگاه رهبر در میان پیروانش است و می‌تواند بسیاری از ادعاها و پرونده‌های رسانه‌های بیگانه علیه ملت ایران را به چالش بکشد. بنابراین تشییع پیکر ایشان از این منظر، تنها بدرقه یک شخصیت تاریخی نیست؛ بلکه بازتاب یک باور، یک مسیر و یک جریان فکری است که ریشه در عاشورا دارد و همچنان در تاریخ ادامه پیدا می‌کند.

از این منظر، این رخداد بیش از آنکه یک عملیات نظامی تلقی شود، مصداقی از ترور ارزانی می‌شود. اقدامی که به باور نویسندگان، باید از سوی افکار عمومی و مجامع بین‌المللی مورد توجه و محکومیت قرار گیرد و در امتداد سلسله اقداماتی دیده شود که از ابتدای پیروزی جمهوری اسلامی علیه شخصیت‌ها و مسئولان این نظام صورت گرفته است. در نهایت، مراسم تشییع رهبر شهید ایران را می‌توان رویدادی دانست که همزمان چندین پیام را در خود جای داده است.

از نمایش محبوبیت و جایگاه اجتماعی ایشان گرفته تا بازتاب استقامت جمهوری اسلامی در عرصه‌های مردمی، نظامی، اجرایی و دیپلماتیک. این مراسم تنها بدرقه یک شخصیت سیاسی و مذهبی نیست، بلکه بازتابی از تلاش برای انتقال پیامی از انسجام داخلی، استمرار روابط خارجی و ایستادگی در برابر چالش‌های پیش‌رو به افکار عمومی منطقه و جهان به شمار می‌رود.

وداع ملت

پاسداشت مجاهدت

سیاسی

شنبه
۱۳ تیر ۱۴۰۵
شماره ۹۰۶۳

سال
سی و دوم
شماره ۹۰۶۳

Saturday
4 July 2026
Vol 9063

وداع مردم

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

مراسم وداع

خادمان سکوت و اشک

گزارش میدانی «ایران» از حال و هوای آغاز برگزاری مراسم وداع با رهبر شهید

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

پان

سمیه‌افشین فر گروه اجتماعی

جمعه، هنوز ساعاتی تا آغاز مراسم وداع مردم با آقای شهید ایران در مصلای امام خمینی (ره) باقی مانده است. خیابان شهید مطهری، در همین ساعت‌ها رنگ و رویی دیگر گرفته است. انگار خیابان‌های پایتخت دچار یک دگردیسی عجیب شده‌اند. ساختمان‌های بلند و تجاری که معمولاً با ویترین‌های پرزرق و برق و نمایشگرهای تبلیغاتی شناخته می‌شدند، به تابلوهای سیاه و بنرهای تسلیت مزین شده‌اند. پشت ویترین‌هایی که تا دیروز نوشته‌های تبلیغاتی بود، حالا عکس‌های رهبرشهید با روبان‌های مشکی خودنمایی می‌کنند. شهر تهران سیاه، نوای ماتم است. شهر تهران حالا به یک تکیه بزرگ تبدیل شده است تکیه‌ای در قلب پایتخت ایران که مردم را دور خود جمع کرده است، مردم عزاداری که بیش از صد شب میدان داری کرده‌اند و هنوز رخت عزا بر تن دارند.

در پیاده‌روهای شلوغ نزدیک مصلای تهران، دیگر کمتر کسی

به فکر رسیدن به فرقه‌های کاری است. گروه‌های کوچک در گوشه و کنار جمع شده‌اند. بحث‌ها داغ است؛ نه درباره قیمت‌ها و وضعیت بازار، بلکه حرف‌ها بیشتر درباره خاطرات، پرسش‌ها و نگرانی‌ها برای فردای پس از تشییع بزرگمردی از تبار تاریخ است. آفتاب می‌تابد، هوا گرم است، اما علی‌مرد میان‌سالی که جعبه‌های آب معدنی را جابه‌جا می‌کند انگار خستگی را احساس نمی‌کند، او می‌گوید: «چند روزی است که مدام مشغول انجام کارها هستیم تا زائرنی که برای مراسم می‌آیند با مشکلی مواجه نشوند.» علی لباس سیاه پوشیده و چغبه‌ای روی سرش انداخته وقتی می‌خواهد از آقا بگوید، سری تکان می‌دهد و بغض راه کلامش را سد می‌کند، او این روز را باور ندارد، یعنی نمی‌خواهد باور کند که امروز آمدن تا مقدمات آخرین دیدار را فراهم کند. او می‌گوید: «انگار

آمده‌ام تا در مراسم عزیزترین عزیزانم قدمی بردارم. خودم را مشغول کار کرده‌ام اما نگاهم که به عکس آقا می‌افتد داغ دلم تازه می‌شود.» روایت محسن همکار علی‌اما از خدمت در این روز و صدای شهر؛ خالی از بوق‌های ممتد پراز نجوای حزن

متفاوت است او می‌گوید: «من اینجا نیستم که خدمت کنم، اینجا هستم تا در این لحظات سخت، شاید بتوانم ذره‌ای از آرامش را به قلب یک سوگوار هدیه کنم.» داغ بسیاری از کسانی که آمده‌اند هنوز همانند داغ علی و محسن تازه است.

صدای شهر؛ خالی از بوق‌های ممتد پراز نجوای حزن

در منطقه مصلی که همیشه از خیابان‌های شلوغ پایتخت بوده، دیگر خبری از بوق‌های عصبی ترافیک نیست. از بلندگوها، نوای قرآن یا مداحی پخش می‌شود، صداهایی که با صدای باد در لابه‌لای ساختمان‌ها می‌پیچد. مردم ناخودآگاه قدم‌های شان را آرام می‌کنند؛ انگار که وارد حریمی شده‌اند که نباید با شتاب روزمره، تقدس آن را شکست. قدم‌ها آرام و تکیه‌های شان لرزان می‌شود، عشق آنها را به میدان آورده است. در گوشه‌ای از فضای سبز نزدیک مصلای تهران همانجا که وعده‌گاه آخرین وداع شده است، تکنسین‌های شهرداری مشغول هماهنگی برای انجام کارها هستند. آنها از دو روز

قبیل هم با چرتقیل‌ها مشغول نصب داربست‌ها و پرچم‌های بزرگ بوده‌اند. تیم‌های مختلف عملیاتی، نظامی و انتظامی و نیروهای داوطلب هر کدام به کار مشغول هستند. امروز هر باز که پرچمی با باد تکان می‌خورد، نگاه‌ها به سمت محل قرار گرفتن پیکر شهدای می‌چرخد؛ گویی همه گذرگاه همیشهگی، به بخشی از مسیر بدرقه تاریخی تبدیل شود.

ستون‌های نامرئی عشق

امروز همه کسانی که در خیابان‌های پایتخت ایران به کار مشغول هستند قدرت سازمان‌یافته عشق را به نمایش گذاشته‌اند. موکب‌داران، انگار ستون‌های نامرئی این عشق هستند؛ کسانی که در اوج سوگ، مبور به برپایی میهمانی برای تسلی خاطر دیگران شده‌اند. در میان غوغای جمعیت و صدای لرزان ذکرها، جایی که هر نفس خمیش تبدیل به سوگی شده است و هر قدم، پیوندی با تاریخ، گروهی در سایه ایستاده‌اند. آن‌ها در مرکز توجه دوربین‌ها نیستند؛ فقط در پس‌پرده این تشییع

میان فعالان مشارکت گسترده طیف‌های مختلف سنی به وضوح دیده می‌شود از بازنشستگانی که تجربه مدیریت دارند تا جوانانی که با دیدگانی پُر از اشک و نگاه‌هایی بغض‌آلود تمام ارادت شان به آقای شهید ایران را به نمایش گذاشته‌اند، همه در یک ساختار شبکه‌ای، در حال کار هستند. این نمونه‌ای بارز از «مدیریت اجتماعی» در شرایط استثنایی است؛ جایی‌که نیازهای انسانی، فراتر از هرگونه سازماندهی رسمی، توسط خود مردم و برای مردم مدیریت می‌شود. این حضور گسترده، بار دیگر نشان می‌دهد که چنین رویدادهایی تنها یک آیین رسمی نیستند، بلکه برای بسیاری از مردم، جنبه‌ای عاطفی و اجتماعی نیز دارند.

وقتی خیابان‌ها برای وداع آماده می‌شوند

هنوز یک روز مانده به موعد اصلی، اما در دل خیابان‌ها غوغایی به پا است؛ نه از آن هیاهوهای همیشه‌گی شهر، غوغا از جنس یک انتظار سنگین و پراز بغض است. هوا در محوطه برگزاری مراسم، بی‌وی دل‌تنگی می‌دهد. کافی است فقط چند دقیقه‌ای کنار دیوار بایستی و تماشا کنی؛ می‌بینی که چطور پیرمردی با دست‌های لرزان، بنری را صاف می‌کند و در همان حال، زیرلب چیزی می‌گوید که شنیدنش قلب آدم را به درد می‌آورد. یا آن جوان‌هایی که داوطلبانه آمده‌اند و بدون هیچ چشم‌داشتی، بدون خستگی کار می‌کنند و هر وقت به تصویر بزرگ رهبر شهید نگاه می‌کنند، ناخودآگاه سکوت می‌کنند و سری به نشانه احترام تکان می‌دهند. هر گوشه‌ای از این مسیر، روایتگر یک عشق است. آنجا که دارند در ایست‌ها را برپا می‌کنند، کارگرها با وجود گرمای هوا و کار موکب‌ها مانند جزیره‌هایی از مهربانی در اقیانوسی از اندوه به کار می‌نشینند. برای میزبانی آماده می‌کنند. در گوشه‌ای از خیابان تکنسین‌های اورژانس ایستاده‌اند، محسن یکی از نیروهای اورژانس است که شیفت کاری‌شان از روز جمعه آغاز شده است، او می‌گوید: «من در حال کارکردن استم، در یک چیز مشترکند برای آن‌ها، این «کار» نیست، «عشق» است. در خیابان شهید مطهری تهران در این موکب‌ها انگار زمان متوقف شده است. خستگی، رنگ برابر همه این لحظات، رنگ می‌بازد. همه کسانی که امروز اینجا به کار مشغول هستند، می‌دانند که در این مسیر، مهم این است که چگونه ذره‌ای از دست‌سنگینی بار این سوگ را از دوش سوگواران بردارند. آن‌ها حافظان آرامش هستند؛ کسانی که با خدمت خود، به شکوه این وداع، معنایی دوباره می‌بخشند. در

بغض می‌کند، او هنوز روزهای جنگ ۱۲ روزه و جنگ رمضان را فراموش نکرده اما معتقد است با همه سختی‌های روزهای جنگ این روزها تلخ‌ترین روزهای عمرش است، او می‌گوید: «هیچ وقت فکر نمی‌کردم برای چنین مراسمی آماده‌باش باشم. این روزها برای من سخت‌ترین روزهای کاری است. اینجا آمده‌ام تا هر کاری از دستم برمی‌آید انجام بدهم. نمی‌توانستم در این روزها که همه مردم در صحنه هستند در خانه بنشینم.» در میان مردم اطراف مصلای امام(ره) هم حال‌وهوای خاصی جریان دارد. بعضی‌ها برای فردا برنامه‌ریزی کرده‌اند تا زودتر خودشان را به مصلی برسانند. برخی از همین حالا آمده‌اند تا از نزدیک در جریان آماده‌سازی‌ها باشند و بعضی دیگر هم از راه دورتر، با خانواده و دوستان شان درباره حضور در مراسم صحبت می‌کنند. برای خیلی‌ها، این مراسم لحظه‌ای حساسات است.

مصلای تهران؛ شاهد تلافی اشک و احترام و همبستگی

وقتی چراغ‌های ساختمان‌های اطراف یکی‌یکی خاموش می‌شوند و نور ذره‌چای خیابان جای نور خورشید را می‌گیرد، مصلای تهران حال‌وهوای غریبی پیدا می‌کند. سایه‌های کشیده بنرهای سیاه روی آسفت‌های خیابان می‌افتد.

شهر در این ساعت، در حال مرور آنچه از دست داده است؛ گویی هرکس که از مصلی می‌گذرد، بخشی از اندوه خود را در این فضای بزرگ به امانت می‌گذارد، به این امید که در روز تشییع، همه با هم آن را فریاد بزنند. به نظر می‌رسد روز شنبه مصلای تهران یکی از شلوغ‌ترین و پرحضرتترین روزهای خود را تجربه خواهد کرد؛ روزی که مردم برای ادای احترام همراهی، از نقاط مختلف شهر به اینجا خواهند آمد. روز وداع مصلای تهران فقط یک محل برگزاری مراسم نیست؛ بلکه شاهد تلافی اشک، احترام و همبستگی ملتی خواهد بود که برای ادای دین به رهبر شهید خود و خانواده ایشان، همگی در یک مسیر قرار گرفته‌اند. مصلای تهران دیگر فقط یک مکان نیست؛ یک قلب بزرگ است که آرام و منظم می‌تپد. مردم با چشم‌های منتظر، به خیابانی نگاه می‌کنند که قرار است میزبان یک وداع عظیم باشد.

هر بار که

پرچمی با

باد تکان

می‌خورد،

نگاه‌ها به

سمت محل

قرار گرفتن

پیکر شهدا

می‌چرخد؛

گویی همه

در انتظار

لحظه‌ای

هستند که

این گذرگاه

همیشه‌گی،

به بخشی از

مسیر بدرقه

تاریخی تبدیل

شود

نگاه

مسجدالرضا محلی برای میزبانی از زائران

نیولوفر منصوری/ مساجد تهران در روزهای وداع با رهبر شهید به یکی از اصلی‌ترین محل‌های خدمت‌رسانی و پشتیبانی از مردم تبدیل شده‌اند. در میان ۱۷۰۰ پایگاه خدمت‌رسانی که برای بدرقه رهبر شهید آماده شده‌اند، مسجدالرضا در میدان نیولوفر، حکایتی متفاوت دارد. به دلیل فاصله بسیار کم با مصلای امام خمینی (ره)، این مسجد از یک فضای عبادی ساده به یک قرارگاه عملیاتی بزرگ تبدیل شده است. اینجا تلاش خادمان برای پذیرایی، با غم و عزاداری مردم همراه شده است؛ قرارگاهی که برای میزبانی از زائران، تیم‌های خبری و نیروهای مستقر در میدان، با تمام توان قد علم کرده است. در میان این همه شلوغی، مسجدالرضا به استراحتگاهی برای زائران تبدیل شده است؛ جایی که خادمان با پذیرایی ساده و صادقانه، خستگی راه را از تن مردم خسته بیرون می‌کنند.

پشت این تکاپو و تلاش، یک برنامه‌ریزی منظم برای پشتیبانی و تدارکات قرار دارد. مهدی جاویدپور، مدیر اجرایی مسجدالرضا با بیان اینکه چطور فضاهای داخلی مسجد برای خواب و استراحت زائران آماده شده و آشپزخانه شبانه‌روزی در حال کار است به «ایران» می‌گوید: «در این چند روز، علاوه بر مردم عزادار، بخش زیادی از تیم‌های خبری، عکاسان و نیروهای برقرارکننده نظم و امنیت که در محدوده مصلی مستقر هستند، در این مسجد اسکان داده شده‌اند تا روند برگزاری مراسم با هماهنگی بهتری جلو ببرد.» مردم این روزها در این منطقه در حال تردد هستند و تقریباً به‌طور کامل محدوده مصلی پیاده‌محور شده و جمعیتی که از مصلی می‌آیند یا در مسیر رسیدن به آن هستند، این منطقه را به یک گذرگاه دائمی تبدیل کرده است. داربست‌ها و چادرهای خدماتی روبه‌روی مسجد، محدوده‌ای منظم برای موکب‌ها ساخته‌اند و مسیر حرکت مردم در کنار آن‌ها جریان دارد. در این فضا؛ مردم آرام و بدون ازدحام تنش‌زا از میان صف‌های تویچ آوب، شربت و خرما عبور می‌کنند و خادمان مدام بین جمعیت در رفت‌وآمدند. مهدی جاویدپور می‌گوید: «موقعیت ما نسبت به مصلای امام خمینی (ره) یک ویژگی خاص به مسجد داده است. این نزدیکی باعث شده که حجم خدمات‌رسانی ما با مساجد دیگر متفاوت باشد. ما نه تنها میزبان زائران عزیز هستیم، بلکه بسیاری از تیم‌های خبری و تیم‌های امنیتی که برای پوشش و تأمین مراسم در مصلی مستقر هستند، اینجا اسکان یافته‌اند. در واقع ما اینجا یک نقطه نقل هستیم؛ نقطه‌ای که خبرنگار خسته، نیروی امنیتی که شیفت سنگینی داشته و زائری که از راه دور آمده، همه اینجا پناه می‌گیرند.»

او درباره ساختار اسکان توضیح می‌دهد که چگونه شبستان‌ها و سالن‌های همایش تغییر کاربری داده‌اند: «ما تمام سالن‌های همایش، شبستان‌ها و هر فضای مسقفی که در اختیار داریم آماده کرده ایم. ظرفیت ما ۱۵۰۰ نفر است. این اسکان به‌صورت آزادانه و رها نیست؛ بلکه با هماهنگی مرکز امور مساجد، افراد با معرفی‌نامه می‌آیند و

این نظم ورود و خروج به ما کمک می‌کند تا بتوانیم مدیریت درستی روی منابع داشته باشیم.»

آشپزخانه‌ای برای میزبانی

آشپزخانه مسجدالرضا، یک داستان مجزاست. در محیطی که شاید برای پخت روزانه طراحی نشده بود، حالا ۲۰ نفر با تمام توان در حال پخت و پز هستند. جاویدپور می‌گوید: «برای ۲۵۰۰ پرس غذا در هر وعده تدارک دیده‌ایم. سه وعده اصلی؛ صبحانه، ناهار و شام. آشپزهای ما و نیروهای تدارکات، در دو شیفت کاری فشرده فعال هستند تا حتی یک نفر هم بدون اطعام نماند. جای‌خانه کنار مسجد هم ۲۴ ساعته خدمات می‌دهد و برای روزانه ۲۵ هزار لیوان شربت برنامه‌ریزی کرده‌ایم.» آنچه در مسجدالرضا در حال وقوع است، یک پذیرایی سنتی نیست؛ این یک عملیات لجستیکی تمام‌عیار است. جاویدپور با بیان این جمله می‌گوید: «از جمعه‌شب که درهای مسجد به روی عزاداران باز شده تا دوشنبه‌شب که این مأموریت به پایان می‌رسد، زمان در اینجا معنای دیگری دارد. ساعت‌ها در این مسجد بر اساس نیاز مردم تنظیم می‌شود.»

در میان آنوه جمعیت حاضر در میدان، حضور نسل‌های گوناگون صحنه‌های عجیبی را رقم زده است. پیرمردانی که دوشادوش جوانان دهه هشتادی و نودی، برای خدمت‌رسانی کمر بسته‌اند. در گوشه‌ای، مادری در کنار فرزند خردسالش، در حال مرتب کردن خرما برای توزیع است. مدیر اجرایی مسجدالرضا معتقد است: «این تصویر، دقیقاً همان چیزی است که مساجد تهران را از هر نهاد دولتی یا اجرایی دیگری متمایز می‌کند.» او می‌گوید: «در واقع، این مساجد تهران، شبکه‌ای عظیم از همبستگی اجتماعی هستند. مسجدالرضا فقط یک نمونه از این شبکه است. وقتی به دونه‌های این حضور نگاه می‌کنیم، متوجه می‌شویم که در حساس‌ترین لحظات تاریخی همین مساجد است که به خانه امنی تبدیل می‌شوند که در آن تقوات‌های ظاهری افراد از بین می‌رود و همه با هدفی واحد، یعنی احترام به رهبر شهیدشان، یک دل می‌شوند.»

مقاومت و صبوری برای ایران قوی

مرتضی جوادی آملی در گفت‌وگو با «ایران» از میراث رهبر شهید می‌گوید

گفت‌وگو

گروه سیاسی / میلیون‌ها ایرانی در هفته جاری با آیت‌الله سید علی خامنه‌ای وداع می‌کنند. شخصیتی که در نزدیک به ۴۰ سال رهبری بر جمهوری اسلامی، میراث ماندگاری را به جای گذاشته که حالا نقشه راه کارگزاران نظام برای ادامه طریق خواهد بود. حجت الاسلام والمسلمین مرتضی جوادی آملی، مدرس حوزه و دانشگاه در گفت و گو با «ایران» اگر چه اشاراتی به دستاوردهای مختلف رهبری شهید در این دوران دارد اما مهمترین میراث به جای مانده را نهادینه کردن فرهنگ مقاومت می‌داند فرهنگی که زمینه ساز «ایران قوی» شده است. این گفت و گو را در ادامه بخوانید.

●

یکی از بزرگ‌ترین دستاوردهایی که این فقیه جامع‌الشرایط توانست برای کشور فراهم کند، «فرهنگ مقاومت» بود. ایشان در تمام بخش‌ها، از مسائل اقتصادی، امنیتی، نظامی و نظایر آن، یک سیاست را همواره دنبال می‌کردند و آن سیاست، مقاومت بود

اولین مرجع دینی که همزمان به‌عنوان مرجع سیاسی و رهبر ایران به شهادت رسید، چه معنایی در تاریخ تشیع دارد؟ حضور مردم در مراسم تشییع رهبری چه پیام داخلی و خارجی می‌تواند داشته باشد و از چه میزان اهمیتی برخوردار است؟

رهبر شهید و عزیز امت اسلامی حدود چهار دهه برای این کشور حکمرانی داشتند و مسئولیت حاکمیت دینی را در راستای اندیشه‌های امام راحل، معمار بزرگ انقلاب اسلامی، بر عهده داشتند. باید گفت دوران رهبری ایشان از جهات متعددی قابل توجه و تأمل است. به هر حال، این دوره هم فرصت‌های فراوانی را در اختیار کشور قرار داد و هم شرایط خاص و پیچیده‌ای بر ایران حاکم بود. در این دوران امتیازات و دستاوردهای فراوانی برای کشور و نظام حاصل شد که از جهات مختلف نیازمند بررسی و تحلیل است.

اکنون که مراسم تشییع این رهبر شهید برگزار می‌شود، باید دانست که این رویداد را می‌توان از چند منظر تبیین و تفسیر کرد. رهبری نظام اسلامی، با توجه به اینکه بر اساس یک نگاه الهی شکل گرفته و یک نظام مبتنی بر ارزش‌های دینی تلقی می‌شود، دارای ابعاد و جهات مختلفی است که هم برای نظام منطقی‌ها و عرصه بین‌المللی، در طول سال‌های پس از انقلاب اسلامی همواره بر آن تأکید شده و آن، وحدت و انسجام جامعه بر محور «حکمرانی الهی» است. این باور، یکی از عوامل مهم حفظ و ماندگاری نظام و انسجام جامعه اسلامی محسوب می‌شود. رهبری شهید نیز همواره بر این نکته تأکید داشتند که جامعه ما، علی‌رغم تفاوت‌ها و ویژگی‌های ظاهری، یک جامعه الهی و توحیدی است. شکستگی نظام و جامعه نبود؛ بلکه انسجام، اتحاد و همبستگی، از مهم‌ترین شئون و امتیازات نظام اسلامی به شمار می‌آید. اکنون که بحث تشییع و وداع با پیکر این رهبر شهید مطرح است، قطعاً این انسجام و وحدت به‌عنوان یک معیار اصلی در بدنه جامعه اسلامی نمود و ظهور بیشتری خواهد داشت. ما این موضوع را ارج می‌نهم و خداوند را شاکریم که این باور نسبت

به محوریت ارزش‌های دینی، توانسته است در طول بیش از چهار دهه، عامل حفظ انسجام و وحدت باشد و امروز نیز ضامن بقای نظام جمهوری اسلامی و جامعه ما محسوب شود. هر عاملی که بتواند این معیار الهی و انسانی را تقویت کند، مورد توجه و اهمیت جامعه اسلامی خواهد بود. به هر حال، نمی‌توان کشوری را بدون این گسترده‌ی و تنوع دینی و فرهنگی داشت و انتظار داشت که نداشته باشد. این تفاوت‌ها حتی می‌توانند زمینه‌ساز یک اختلاف سازنده و ممدوح باشند؛ اختلافی که تا زمانی که به تخالف و دشمنی منجر نشود، می‌تواند عامل رشد، پیشرفت و سعادت جامعه باشد.

ما نباید از اختلاف نظرهای اساسی داشته باشیم؛ بلکه نگرانی اصلی باید از تبدیل اختلاف به تخالف و تعاند باشد. وجود دیدگاه‌های متفاوت، حتی در دوران رهبری این رهبر شهید نیز وجود داشت و باید پذیرفت که تا زمانی که این تفاوت‌ها در چارچوب گفت‌وگو و ارائه دیدگاه‌های مختلف باقی بمانند، می‌تواند برای کشور مفید و سازنده باشند.

جهت دیگری که در تحلیل این تشییع باید مورد توجه قرار گیرد، این است که رهبری معظم انقلاب همواره معیارهایی برای حضور در عرصه سیاست و اجتماع داشتند. یکی از این معیارها، شناخت درست دشمن و پرهیز از نزدیک شدن به جریان‌هایی بود که دشمنی را به‌عنوان یک اصل در رفتار خود قرار داده‌اند؛ مانند نظام استکباری و نظام صهیونیستی. این نگاه بر این باور استوار بود که تعامل با قدرت‌هایی که ذاتاً ظلم و تعدی را به‌عنوان یک مؤلفه اساسی در رفتار خود دنبال می‌کنند، نمی‌تواند معنای واقعی دوستی داشته باشد. ایشان در طول دوران رهبری خود بر این موضوع تأکید داشتند که دشمن را باید دشمن شناخت و نباید راه ارتباط و دوستی با دشمن را در دستور کار قرار داد. این دیدگاه بر اساس همان منطقی است که در آموزه‌های دینی نیز بر شناخت دشمن و پرهیز از اعتماد به دشمنی که ماهیت خصمانه دارد، تأکید شده است. بر همین اساس، ایشان نظام استکباری و صهیونیستی را جریانی می‌دانستند که باید با نگاه هوشیارانه و بر اساس شناخت ماهیت آن با آن برخورد کرد.

۴۷ سال از پیروزی انقلاب اسلامی و استقرار جمهوری اسلامی که در رأس آن یک فقیه قرار دارد، گذشته است. در این میان، ۳۷

سال از این مدت، آیت‌الله خامنه‌ای بر جامعه اسلامی ایران رهبری داشتند. شما مهم‌ترین دستاورد ایشان در این مدت را چه می‌دانید؟

یکی از مهم‌ترین دستاوردهای این رهبر شهید، ایشان همواره نسبت به ایران بزرگ و ایران قوی و اینکه این کشور بتواند سرآمد شود، نگاه ویژه‌ای داشتند. در همه زمینه‌هایی که موجب رشد و شکوفایی یک کشور می‌شد، تلاش و کوشش کردند. با این حال، به مباحث نظامی که یک امر اولویت‌دار بود، توجه ویژه‌ای داشتند و در این زمینه تلاش کردند تا به دستاوردهای برتری دست پیدا کنیم؛ به‌گونه‌ای که هیچ‌کس نتواند بر ما سلطه داشته باشد. چرا که رهبری شهید بر این باور بودند که قوت، غلبه و اقتدار باید از آن نظام اسلامی باشد. اگرچه ایشان یک فقیه بودند، اما در عین حال یک رهبر سیاسی و یک زعيم اجتماعي نیز به شمار می‌رفتند و همواره در ابعاد مختلف یک حکومت جامع، تلاششان این بود که جامعه از غنا و قوت شایسته برخوردار باشد. در حوزه فرهنگی نیز تلاش فراوانی داشتند تا فرهنگ غنی ایرانی هرگز تحت سلطه فرهنگ‌های بیگانه، بورژوازی فرهنگ غربی، قرار نگیرد؛ بلکه امتیازات و برجستگی‌های والای فرهنگ ایرانی، اسلامی همواره مورد توجه و حاکم باشد. حتی در حوزه علم، چه در علوم طبیعی، چه در علوم ریاضی و چه در علوم انسانی، تلاش ایشان بر این بود که کشور در مسیر رشد علمی حرکت کند. همواره با مسئولان این بخش‌ها، اساتید برگزار می‌کردند و تلاش داشتند کشور را به این سمت هدایت کنند. با دانشجویان، نخبگان و همه جوانانی که جویای علم بودند نیز دیدار و گفت‌وگو داشتند.

ایشان یک فقیه جامع‌الشرایط بودند و ویژگی‌هایی همچون آگاهی به زمان، شجاعت، مدیریت، تدبیر و نظایر آن را دارا بودند. همین ویژگی‌ها باعث می‌شد که رهبری بتواند در ابعاد مختلف یک نظام سیاسی حضور پیدا کند و به‌عنوان یک رهبر جامع، همه جهات کشور را مورد توجه قرار دهد. در واقع رهبری شهید با اینکه جهات متعدد یک نظام سیاسی را مورد توجه و اهتمام قرار می‌دادند و تلاششان بر این بود که همه بخش‌های کشور را در بر بگیرد، اما در عین حال، نگاه ویژه‌ای به جوانان و نخبگان داشتند. این نگاه باعث می‌شد که رهبری بتواند در ابعاد مختلف یک نظام سیاسی حضور پیدا کند و به‌عنوان یک رهبر جامع، همه جهات کشور را مورد توجه قرار دهد. در واقع رهبری شهید با اینکه جهات متعدد یک نظام سیاسی را مورد توجه و اهتمام قرار می‌دادند و تلاششان بر این بود که همه بخش‌های کشور را در بر بگیرد، اما در عین حال، نگاه ویژه‌ای به جوانان و نخبگان داشتند. این نگاه باعث می‌شد که رهبری بتواند در ابعاد مختلف یک نظام سیاسی حضور پیدا کند و به‌عنوان یک رهبر جامع، همه جهات کشور را مورد توجه قرار دهد.

●

اگرچه ایشان یک فقیه بودند، اما در عین حال یک رهبر سیاسی و یک زعيم اجتماعي نیز به شمار می‌رفتند و همواره در ابعاد مختلف یک حکومت جامع، تلاششان این بود که جامعه از غنا و قوت شایسته برخوردار باشد

کند و تاب‌آوری خود را افزایش دهد، می‌تواند از موانع عبور کند و خود را به نقاط مرتفع‌تری برساند. تعبیر ایشان همیشه این بود که ما به سمت قله در حرکت هستیم و این مقاومت را در حقیقت تنها عاملی می‌دانستند که در هر بخشی از نظام باید به‌عنوان قائمه و محور مورد توجه قرار گیرد.

بنابراین، مسأله مقاومت در همه ابعاد، خصوصاً در مباحث نظامی، توانست کشور را حفظ کند و کارآمد نگه دارد. این از جمله مواردی است که می‌توان به‌عنوان ودیعه و امانتی از سوی ایشان در میان مردم، امت اسلامی و نظام اسلامی حفظ کرد و دانست که اگر مقاومت در ابعاد مختلف وجود داشته باشد، در همان ابعاد نیز پیروزی دست‌یافتنی خواهد بود. در واقع اگر بخواهیم در میان خدماتی که ایشان برای نظام اسلامی انجام دادند، سرآمدترین آنها را معرفی کنیم، مسأله مقاومت در ابعاد مختلف است.

البته یکی دیگر از جهاتی که رهبری شهید بر آن اصرار داشتند، مسأله امید بود. به‌گونه‌ای که همواره به مسئولان تأکید می‌کردند که این امید را در جامعه منتشر کنند و ایران را از یأس، ناامیدی و امثال آن برحذر می‌داشتند. اینها از جمله ابعاد فرهنگی بود که رهبری شهید بر آن تأکید داشتند.

نگاه فقاقت، مرجعیت و حوزه علمیه به «ایران» چیست و به نظر شما رهبر شهید چه نقشی در برجسته‌سازی و تحکیم پیوند اسلام و ایران داشتند؟

بحث پیشرفت و توسعه ایران یکی از مهم‌ترین جهات رهبر شهید بود که بر آن اصرار داشتند و تلاششان این بود که آن را در تمام قلمرو ایران گسترش دهند. در واقع تعبیر «ایرانی-اسلامی» از سوی ایشان این معنا را به ذهن‌ها منتقل می‌کند که اسلامی که در ایران وجود دارد، یک اسلام پرورش یافته خاص است که بر اساس مکتب اهل بیت علیهم‌السلام استقرار پیدا کرده و با آنچه در سایر کشورهای اسلامی وجود دارد، تفاوتی جوهری دارد. هم ایرانی‌ت این سرزمین، خود یک گوهر و جوهر ارزشمند است و هم آمیختگی آن با آموزه‌های وحیانی که بر اساس مکتب اهل بیت علیهم‌السلام شکل گرفته است. ایشان این معنا را به‌خوبی درک کرده بودند و تلاششان این بود که این اسلام موجود در ایران، با همه گسترده‌ی و ظرفیت‌هایی که دارد، در کنار هویت ایرانی بتواند یک مکتب قوی و غنی ایجاد کند. لذا همواره علمی که ایشان بر آن تأکید داشتند، علم ایرانی-اسلامی بود اگرچه پیشرفت سخن می‌گفتند، آن را در قالب پیشرفت ایرانی-اسلامی مطرح می‌کردند. بنابراین، رهبری شهید یک رهبر فقیه بودند و فقاقت و مرجعیت داشتند، اما این فقاقت و مرجعیت هرگز ایشان را از اندیشیدن نسبت به ایران، توسعه و پیشرفت و تعالی ایران در منطقه و جهان غافل نکرد؛ بلکه تمام اهمیت را به این موضوع می‌دادند. تلاششان این بود که دانشگاه‌ها، اساتید و نخبگان دانشگاهی در ابعاد مختلف بتوانند ایران را به جایگاهی که شایسته و لایق آن است، برسانند. بنابراین، نه تنها فقاقت و مرجعیت و حضور در حوزه‌های علمیه مانع از این نبود که ایشان به ایران ببیندند و به توسعه و پیشرفت ایران فکر کنند، بلکه همان‌را مایه توسعه و استقرار بیشتر این کشور می‌دانستند. در همین راستا می‌توان گفت این دو بعد در ایشان بسیار غنی و قوی بود؛ نخست، باور به ایران اسلامی؛ دوم، بی‌باوری و عدم وابستگی نسبت به دیگر کشورها، چه کشورهای همسایه و چه کشورهای دوردست.

رهبر شهید انقلاب همواره بر استقلال و خودتکالی تأکید داشتند و تلاششان این بود که همه محصولاتی که در ایران تولید می‌شود، مورد توجه قرار گیرد. غنای کشورهای بورزی نباید چشم ایرانی‌ها را پر کند؛ بلکه آن چیزی که می‌تواند دل و جان انسان ایرانی را خشنود کند و باعث عزت او شود، این است که تولیدات خود را قدر بدانند و تلاش کنند این تولیدات در تراز برتری قرار گیرد. به‌گونه‌ای که این امتیازات همه و همه در طول حدود چهار دهه حکمرانی این رهبر شهید اتفاق افتاد. البته شرایط کشور در ادوار مختلف تغییرات اساسی داشت و ملاحظات فراوانی نیز در این رابطه وجود داشت که باید به آنها رسیدگی شود، در مودشان اندیشید و آنها را مدنظر قرار داد. اما اگر جنبه‌های مثبت این نظام سیاسی در دوران حکومت و حکمرانی رهبر شهید را مورد توجه قرار دهیم، امتیازات فراوانی وجود داشت که به برخی از آنها اشاره شد و امید است در فرصت‌های مناسب‌تر، مسائل به شکل روشن‌تر و دقیق‌تر بیان شود.

گفت‌وگو

پیوند مردم با آرمان‌های انقلاب و میراث رهبر شهید

محمد عطریانفر، عضو شورای اطلاع‌رسانی دولت ابعاد ملی و بین‌المللی مراسم تشییع آیت‌الله خامنه‌ای را ارزیابی کرد.

محمد عطریانفر عضو شورای اطلاع‌رسانی دولت و شورای مرکزی حزب کارگزاران سازندگی معتقد است که مراسم تشییع رهبر شهید فراتر از یک آیین سوگواری، رویدادی با ابعاد اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و منطقه‌ای است. رویدادی که به باور او می‌تواند بازتاب دهنده پیوند مردم با آرمان‌های انقلاب، نمایش سرمایه اجتماعی و نمادی از همبستگی ملی باشد. در همین راستا عطریانفر در گفت‌وگو با «ایران» درخصوص اهمیت این مراسم و بازتاب بین‌المللی آن می‌گوید.

حضور مردم در مراسم تشییع رهبر شهید چه پیام‌هایی به همراه دارد؟

حضور مردم در آیین تشییع رهبر شهید، جلوه‌ای از پیوند عمیق عاطفی، اعتقادی و تاریخی آحاد ملت با شخصیت‌هایی است که عمر خویش را در مسیر آرمان‌های الهی و عزت ملی ایران صرف کرده‌اند. چنین حضوری تجدید میثاق با گوهر ایشان، مقاومت، استقلال و خدمت‌صادقانه به مردم است. این اجتماع عظیم، پیام روشنی برای دوستان و بدخواهان ایران دارد؛ این حضور داوطلبانه مردم، سرمایه اجتماعی است و نشان می‌دهد که روحیه و بنیه انقلاب اسلامی همچنان زنده و پویاست و شهادت، آغاز فصل تازه‌ای در تحکیم راه آرمان‌هاست. ملت ایران همواره یاد شهیدان خود را به مثابه سرمایه‌ای برای تقویت امید و اعتماد در برابر تهدیدها پاس می‌دارد و این حضور، گویاترین تجلی حقیقت پرشکوهِ وحدت ملی خواهد بود.

جنبه‌های بین‌المللی این مراسم تشییع چیست و این حضور گسترده چه اهمیتی دارد؟

بازتاب گسترده مراسم تشییع در سطح منطقه و بین‌الملل نشان می‌دهد که شخصیت رهبر شهید، فراتر از مرزهای جغرافیایی، به نمادی از مقاومت، استقلال‌خواهی و دفاع از کرامت ملت‌ها تبدیل شده است. حضور شخصیت‌ها، هیأت‌ها و افسران مختلف از کشورهای گوناگون، بیانگر تأثیرگذاری اندیشه ایشان است که بر پایه عدالت، عزت و مقابله با سلطه شکل گرفته است. این مراسم، زبان مشترک ملت‌هایی است که برای امنیت، استقلال و هویت فرهنگی خود تلاش می‌کنند. تشییع باشکوه رهبر شهید آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای رحمت‌الله علیه‌السلام، یادگاری و واجد پیامی روشن مبنی بر تداوم گفتمان مقاومت و همبستگی در برابر چالش‌های منطقه‌ای و جهانی است.

مهم‌ترین آرمان یا میراث اندیشه‌های رهبر شهید چه بود؟

مهم‌ترین آرمان رهبر شهید را می‌توان در منظومه‌ای از گزاره‌های ایمانی، عدالتخواهی، استقلال، عزت ملی، مردم‌باوری، استکبارستیزی و دفاع از کرامت انسان خلاصه کرد. در نگاه ایشان، انقلاب اسلامی با اینکه یک تحول سیاسی بزرگ در دوران جدید بود، پروژه‌ای تمدنی برای احیای هویت اسلامی، پیشرفت همه‌جانبه و استقرار عدالت در جامعه به شمار می‌رفت. از همین رو، همواره بر پیوند معنویت با عقلانیت، اقتدار با اخلاق، و پیشرفت با عدالت تأکید داشتند. این منظومه فکری، امروز نیز یکی از ارکان گفتمان انقلاب اسلامی محسوب می‌شود. زیرا در آن، استقلال کشور، مشارکت مردم، خودباوری ملی و مسئولیت‌پذیری در قبال جهان اسلام، اجزای پیوسته و واحدی از یک حقیقت معنوی مشترک است. از این منظر، شهادت این بزرگوار بی‌تردید الهام‌بخش نسل‌های آینده خواهد بود.

از نگاه شما، رهبر شهید چگونه میان «ایران گریزی و اسلام‌گرایی» و نیز میان «استقلال و آزادی»، توازن برقرار می‌کردند؟

ایران‌دوستی و اسلام‌گرایی دو مفهوم متعارض نیست، دو بُعد مکمل هویت ملی و دینی تلقی می‌شوند. پاسداشت تاریخ، فرهنگ و منافع ملی ایران، در کنار وفاداری به ارزش‌های اسلامی، الگوی متوازنی را شکل می‌دهد که از ملی‌گرایی افراطی و یا نادیده‌گرفتن هویت ایرانی‌پرهیز می‌دهد. کما اینکه استقلال و آزادی نیز دو اصل جدایی‌ناپذیرند. استقلال، ضامن حفظ اراده ملی و آزادی، زمینه‌ساز شکوفایی استعدادها و مشارکت مردم در سرنوشت خویش خواهد بود.

آیا این مراسم تشییع را می‌توان نمادی از وحدت و همبستگی میان اقشار مختلف مردم و ملت‌های منطقه دانست؟ چرا؟

قطعاً چنین است و باید باشد. اگر در این مراسم، اقشار گوناگون مردم با سلاطین، گرایش‌ها و پیشینه‌های متفاوت و نیز نمایندگانی از ملت‌های منطقه حضوری گسترده داشته باشند، که حضور خواهند داشت، می‌توان آن را نمادی از همبستگی اجتماعی و منطقه‌ای در پاسداشت یک شخصیت اثرگذار فراملی دانست. در این چارچوب، تشییع شهید نشانه‌ای از احترام به میراث فکری و اجتماعی ایشان و فرصتی برای تأکید بر همدلی میان ملت‌هاست. هرچه این همگرایی فراگیرتر باشد، پیام وحدت، ثبات و همکاری در سطح ملی و منطقه‌ای پررنگ‌تر خواهد بود.

۵

و دواع

از نگاه دیگران

گفت‌وگو

ایران

شبه ۱۳ تیر ۱۴۰۵
شماره ۱۹۰۶۳ محرم ۱۴۴۸

سال سی و دوم
شماره ۹۰۶۳

Saturday
4th July 2026
Vol 9063

irannews@paper.ir

جامعیت علمی؛ از عرفان تا اجتهاد

آیت‌الله علی اکبر شهاب

رئیس پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

رهبر شهید، با وجود آنکه فقهی برجسته بودند، در حوزه‌هایی نیز ورود تخصصی داشتند که کمتر برای عموم شناخته شده است. یکی از این حوزه‌ها، موسیقی و دانش موسیقی بود. ایشان کتاب «الآغانی» ابوالفرج اصفهانی را که مجموعه‌ای ۲۵ جلدی و در حکم دایرةالمعارفی در حوزه هنر، بویژه موسیقی، است، به‌طور کامل مطالعه کرده و بر حاشیه‌های آن نیز تعلیقه نوشته بودند.

آشنایی رهبر شهید با موسیقی، صرفاً در حد شناخت ذوقی نبود، بلکه بر مبنای نظری این دانش نیز اشرف داشتند. علم موسیقی در سنت حکمای اسلامی و عالمان شیعه، دانشی معتبر به شمار

می‌رود و ایشان از همین منظر به آن پرداخته بودند. بارها شاهد بودم که مداحی در محضر ایشان مرتبه خوانی می‌کرد و پس از پایان برنامه، ایشان درباره دستگاه موسیقایی مورد استفاده اظهار نظر می‌کردند و حتی پیشنهاد می‌دادند که اجرای شعر در دستگاهی دیگر مناسب‌تر است.

رهبر شهید از بزرگ‌ترین فرهنگ‌شناسان تاریخ ایران بودند. ایشان در طرح بسیاری از مسائل و نظریه‌های فرهنگی پیشگام بودند و در حوزه‌های مختلف، نگاهی نوآورانه داشتند. نقش ایشان در توسعه زبان فارسی نیز انکارناپذیر است. رهبر شهید در واژه‌پردازی، اصطلاح‌سازی، ابداع ترکیب‌های نو و معادل‌سازی، سهمی مهم در غنای زبان فارسی داشتند.ایشان بارها مردمان نویسان و داستان‌نویسانی را که آثارشان را

مطالعه کرده بودند، به حضور دعوت می‌کردند. در یکی از این نشست‌ها، حدود هفتاد نویسنده حضور داشتند و ایشان پیش از جلسه، آثار همه آنان را مطالعه، حاشیه‌نویسی و نقد کرده بودند. این رفتار نشان می‌دهد که یک فقیه و مجتهد برجسته، به‌رمان به‌عنوان قالبی مدرن در ادبیات توجهی جدی داشت و همواره اهل قلم را به فعالیت در این عرصه تشویق می‌کردند.

شخصیت جامع آیت‌الله خامنه‌ای رهبر شهید، در سنت حکمت اسلامی، شخصیتی جامع بود که ابعاد مختلف حکمت نظری، عملی و مناعی را در خود جمع کرده بود. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های ایشان، جامعیت شخصیت وجمع ابعاد اقتصاد بودن بود. جلوه‌هایی از ابعاد شخصیت امیرالمؤمنین(ع) در

وجودایشان متجلی بود و ویژگی‌هایی در ایشان جمع شده بود که در نگاه متعارف، جمع آنها در یک فرد دشوار می‌نماید. در بسیاری از عرصه‌ها صاحب‌نظر، اهل تحقیق و صاحب ابتکار بودند؛ از جمله در حوزه عرفان که معمولاً در شمار حوزه‌های متعارف فعالیت یک فقیه قرار نمی‌گیرد. رهبر شهید در تاریخ فقه شیعه از دو جهت نسبت به بسیاری از فقها امتیاز داشتند. اجتهاد بردورکن حکم‌شناسی و موضوع‌شناسی استوار است. ایشان هم در فهم و استنباط احکام قدرتی کم‌نظیر داشتند و هم به دلیل حضور مستمر در عرصه‌های اجتماعی، سیاسی و مدیریتی، در موضوع‌شناسی جایگاهی ممتاز یافته بودند.

مرحوم سید محمدکاظم یزدی، صاحب عروه الوثقی، علمیت را به «جودت

فهم» تعریف می‌کرد؛ یعنی اعلم کسی است که از هوش، ذکاوت و قدرت فهم بیشتری برخوردار باشد. نه صرفاً اطلاعات گسترده‌تر. رهبر شهید از این جهت نیز شخصیتی ممتاز و برخوردار از قدرت فهمی کم‌نظیر بودند.

فقا‌هت ناظر به واقعیت؛ از قرآن تا اداره جامعه

رهبر شهید بر ابزارهای اجتهاد، بویژه علم اصول، تسلطی فوق‌العاده داشتند و اشرف ایشان بر قرآن کریم نیز کم‌نظیر بود. ایشان بارها از مهجور بودن قرآن در فرآیند اجتهاد سخن می‌گفتند. ایشان در تفسیر قرآن، علم رجال و علوم قرآنی نیز جایگاهی ممتاز داشتند. به اعتقاد

من، در موضوع‌شناسی نیز در میان فقهای معاصر کسی هم‌تراز ایشان وجود نداشت. در دوران دفاع مقدس، هنگام طراحی عملیات‌ها، رهبر شهید نیز در کنار فرماندهان ارتش و سپاه به بررسی طرح‌ها می‌پرداختند و پیشنه‌ها دای فنی ارائه می‌کرد ند. شهید سپهد

علی صیاد شیرازی نیز این موضوع را تأیید کرده بود. این امر، نشان‌دهنده ذکاوت، قدرت تحلیل و تواتر علمی ایشان در حوزه‌ای قرآن در تخصص فقهی بود. پژوهشگران اقتصاد نیز همواره از دقت علمی و عمق نگاه ایشان شگفت‌زده می‌شدند. «نظریه اقتصاد موقوتی» با وجود پژوهش‌ها و اقدامات متعدد، هنوز به‌طور کامل شناخته‌نشده است و اگر کشور به اجرای کامل آن پایبند بود، بسیاری از مشکلات امروز برطرف می‌شد.

می‌گرفتند. در همین نقطه، رهبر شهید نیز با آنان هم‌نظرند و بر موعظه بودن این سوره تأکید می‌کنند. ایشان در آغاز تفسیر فهم بجز چنین مجموعی گفت است. «این سوره در مجموع یک درس یادآورنده است؛ تذکر یا تذکری است همچون یک خطابه که در آن پروردگار عالم بسیاری از مسائل و موضوعاتی را که برای ما لازم است، بیان می‌کند.»

این تلقی از سوره، بر شیوه تفسیر رهبر شهید نیز تأثیر گذاشته است. در این تفسیر، با بهره‌گیری از تمثیل‌ها، شواهد اقناعی، آیات و روایات دیگر، تلاشی مستمر صورت می‌گیرد تا مخاطب تحت تأثیر قرار گیرد و به حرکت در مسیر ایمان و مجاهدت ترغیب شود.

در نگاه رهبر شهید، موعظه بودن سوره به این معناست که سوره، بدون آن که لزوماً بر یک موضوع واحد متمرکز باشد، مجموعه‌ای از تذکرات و یادآوری‌های هدایت‌گر را در اختیار انسان قرار می‌دهد

و او را در مسیر ایمان و مجاهدت به حرکت وامی‌دارد.

هدف خطابی و تربیتی سوره تغابن

یکی از ویژگی‌های قابل توجه تفسیر رهبر شهید آن است که ایشان خود را مقید به برخی چارچوب‌های رایج در مطالعات تفسیری نمی‌دانند. گرچه این تفسیر اساساً در پی طرح مباحث تخصصی و مناقشات تفسیری نیست، اما مفسر

در جایگاه یک مجتهد، دارای دیدگاه اجتهادی مستقل است؛ دیدگاهی که هرچند همواره به‌صورت فنی و استدلالی تقصیل نمی‌یابد، اما در جای‌جای تفسیر خود را نشان می‌دهد. نمونه روشن این استقلال رای را می‌توان در نگاه ایشان به ساختار سوره تغابن مشاهده کرد. بسیاری از مفسران، از جمله مرحوم علامه طباطبایی، بر این باورند که هر سوره دارای یک محور یا غرض واحد است و باید همه آیات را در پرتو آن محور فهم کرد. اما رهبر شهید با تأمل در سوره

تغابن به نتیجه‌ای متفاوت می‌رسند و تصریح می‌کنند که این سوره در جمله سوره‌هایی است که یک موضوع واحد را دنبال نمی‌کند و لزوماً دارای محور واحد نیست. از نگاه ایشان، ضرورتی ندارد که برای هر سوره رکن یک اصلی یا یک موضوع محوری تعریف شود و همه آیات براساس آن تفسیر شوند. به اعتقاد ایشان، سوره تغابن، سوره‌ای موعظه‌گونه است که در آن خداوند انسان را به ایمان و اطاعت فرامی‌خواند و در عین حال از فتنه‌ها و چالش‌های مسیر ایمان – از جمله فتنه‌های ناشی از همسر، فرزند، اموال و ولربستگی‌های دنیوی – برحذر می‌دارد و برای عبور از این موانع رهاکار می‌ارائه می‌کند. ایشان در مواردی دیگر تصریح می‌کنند که برخی آیات را از نظر موضوعی مرتبط باآیات پیشین نمی‌دانند

و بر همین اساس، دیدگاه اختصاصی خود را درباره ساختار این سوره مطرح می‌کنند. از منظر ایشان، انسجام سوره نه در وحدت موضوعی، بلکه در ماهیت موعظه‌گونه آن نهفته است. همان‌گونه که در یک موعظه، گوینده برای اثرگذاری بر مخاطب از موضوعات متنوع بهره می‌گیرد، در سوره تغابن نیز با موضوعات اجتماعی – به‌مثابه متنوع موضوعات اجتماعی – به هم پیوسته می‌شود. هدف اصلی این سوره، فرایند تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

تربیتی سوره

دکتر سیدمحمد سلطانی

استاد فرهنگ و معارف قرآن

سوره تغابن در مصحف موجود، شصت‌وچهارمین سوره قرآن کریم و ششمین سوره از مجموعه «مُسَبَّحات» است؛ سوره‌هایی که با تسبیح خداوند آغاز می‌شوند. بیشتر مفسران، همه هجده آیه این سوره را «مدنی» دانسته‌اند، هرچند دیدگاه‌های دیگری نیز، حتی در میان مفسران مسلمان، وجود دارد؛ از جمله مدنی دانستن سه آیه پایانی یا تنها آیه چهاردهم، و حتی مکی دانستن همه سوره.

رهبر شهید در انتخاب تفسیر «سوره‌های مدنی» توجه ویژه‌ای داشته‌اند؛ زیرا این سوره‌ها در شرایطی نازل شده‌اند که امت اسلامی، شاکل اسلامی و حکومت اسلامی شکل گرفته و جامعه در مسیر تحقق آرمان‌های الهی و در مواجهه با دشمنی‌ها، کارشکنی‌ها و جریان‌های نفاق و کفر، در متن مبارزه قرار دارد. از این رو، آیات و سوره‌های مدنی می‌توانند چراغ راه چنین جامعه‌ای باشند و به همین دلیل، ایشان این سوره‌ها را برای تفسیر برگزیده‌اند تا بتوانند آنها را بر شرایط زمانه تطبیق دهند.

تفسیری برای نسل انقلاب و آینده‌سازان کشور

تفسیر رهبر شهید از سوره تغابن در سال ۱۳۶۲ و در قالب ده جلسه ارائه شده است و مخاطبان این جلسات، جوانانی بوده‌اند که مشتاق شنیدن پیام قرآن برای عبور و زندگی خویش بودند. تفسیر ارائه شد. از همین رو، مخاطبان این تفسیر کسانی هستند که در پی کشف ظرایف تخصصی تفسیری یا حل مسائل‌نظرهای مفسران باشند. هم‌طور هم مخاطبان، در جست‌وجوی آن هستند که پیام قرآن را برای جامعه و انسان عصر خود، به‌ویژه در ایران پس از انقلاب، دریاوند و راهی که قرآن پیش روی آنان می‌گشاید، پیدا کنند.

دعوت به ایمان عملی

برای فهم بهتر سوره تغابن می‌توان آن را در سه بخش مورد توجه قرار

داد؛ هرچند این تقسیم‌بندی با برخی دیدگاه‌ها، از جمله آنچه در «قرآن مورخان» آمده، تفاوت‌هایی دارد.

بخش نخست، آیات یک تا چهار سوره را دربرمی‌گیرد و به بیان صفات ذاتی و فعلی خداوند می‌پردازد. بخش دوم، شامل آیات پنج تا سیزده است و بر ضرورت ایمان به خدا و رسول اکرم(ص)، اطاعت از آنان و نیز بیان سرانجام کافران تأکید می‌کند. بخش سوم، آیات چهارده تا هجده را شامل می‌شود و به چالش‌هایی می‌پردازد که ممکن است در مسیر ایمان پدید آید؛ از جمله فتنه‌هایی که از دل‌بستگی به مال و فرزند ناشی می‌شود و می‌تواند در مسیر ایمان و اطاعت از خداوند مانع ایجاد کند. در این بخش، خداوند هشدار می‌دهد و راهکار ارائه می‌کند؛ راهکارهایی همچون تقوا و انفاق که می‌توانند زمینه عبور از این چالش‌ها و دل‌بستگی‌های دنیوی را فراهم سازند.

در میان مفسران، دیدگاه‌های دیگری نیز درباره غرض اصلی سوره وجود دارد. برای نمونه، مرحوم علامه طباطبایی هدف سوره را در آیات پایانی آن جست‌وجو کرده و آن را دعوت و تشویق به انفاق و نیز تسلی بخشی در برابر مصائب مسیر ایمان دانسته‌اند.

در مسیریمان و مجاهدت، دشواری‌ها و ابتلائات فراوانی رخ می‌دهد و این سوره در پی آن است که انسان مؤمن را برای مواجهه با این سختی‌ها آماده سازد. از سوی دیگر، تأمل در مضامین و فرمان‌های کلیدی این سوره – از جمله دعوت به ایمان در آیه هشتم («آمنوا»)، فرمان به اطاعت در آیه دوازدهم («اطیعوا») و دستورهای آیات چهاردهم تا شانزدهم همچون «فاحذروهم»، «فاقفوا» و «انفقوا» – نشان می‌دهد که می‌توان هدفی عام‌تر برای سوره در نظر گرفت. این هدف، که با دیدگاه مرحوم علامه طباطبایی نیز همخوانی دارد و مورد توجه رهبر شهید نیز قرار گرفته است، دعوت به ایمان و پس از آن دعوت به ایمان عملی، یعنی اطاعت از خدا و رسول اکرم(ص) و نیز مواجهه با چالش‌های مسیر ایمان است. این چارچوب کلی را می‌توان به‌عنوان غرض اصلی سوره تغابن در نظر گرفت.

مطالعه تطبیقی رویکرد شیعی و خاورشناسانه

اگر بخواهیم میان تفسیری که رهبر

شهید از این سوره ارائه کرده‌اند و تفسیری که در کتاب «قرآن مورخان» به‌عنوان نمادی از جریان خاورشناسی معاصر عرضه شده است مقایسه‌ای انجام دهیم، نخست باید به برخی اختلافات مبنایی این دو رویکرد توجه کنیم؛ از یک سو، رویکرد تفسیری سیاسی-اجتماعی که رهبر شهید نمایندند آن هستند و از سوی دیگر، پارادایم تفسیری خاورشناسی که «قرآن مورخان» نمونه‌ای از آن به شمار می‌رود. این تفاوت‌ها، هم در «مبنایی معرفت‌شناختی» و هم در «مبنایی روش‌شناختی»، تأثیر عمیقی بر شیوه تفسیر این دو جریان گذاشته است.

نخستین اختلاف، به مسأله وحی و خوی خاستگاه متن قرآن بازمی‌گردد. در شیعی و در اندیشه مفسری شیعه و فقیه همچون رهبر شهید، قرآن، کلام خداوند است که برای هدایت بشر نازل شده است؛ نه صرفاً برای اعلام مبرم‌دانی عبور از این چالش‌ها و دل‌بستگی‌های دنیوی را فراهم سازند.

در میان مفسران، دیدگاه‌های دیگری نیز درباره غرض اصلی سوره وجود دارد. برای نمونه، مرحوم علامه طباطبایی هدف سوره را در آیات پایانی آن جست‌وجو کرده و آن را دعوت و تشویق به انفاق و نیز تسلی بخشی در برابر مصائب مسیر ایمان دانسته‌اند.

در مسیریمان و مجاهدت، دشواری‌ها و ابتلائات فراوانی رخ می‌دهد و این سوره در پی آن است که انسان مؤمن را برای مواجهه با این سختی‌ها آماده سازد. از سوی دیگر، تأمل در مضامین و فرمان‌های کلیدی این سوره – از جمله دعوت به ایمان در آیه هشتم («آمنوا»)، فرمان به اطاعت در آیه دوازدهم («اطیعوا») و دستورهای آیات چهاردهم تا شانزدهم همچون «فاحذروهم»، «فاقفوا» و «انفقوا» – نشان می‌دهد که می‌توان هدفی عام‌تر برای سوره در نظر گرفت. این هدف، که با دیدگاه مرحوم علامه طباطبایی نیز همخوانی دارد و مورد توجه رهبر شهید نیز قرار گرفته است، دعوت به ایمان و پس از آن دعوت به ایمان عملی، یعنی اطاعت از خدا و رسول اکرم(ص) و نیز مواجهه با چالش‌های مسیر ایمان است. این چارچوب کلی را می‌توان به‌عنوان غرض اصلی سوره تغابن در نظر گرفت.

در مسیریمان و مجاهدت، دشواری‌ها و ابتلائات فراوانی رخ می‌دهد و این سوره در پی آن است که انسان مؤمن را برای مواجهه با این سختی‌ها آماده سازد. از سوی دیگر، تأمل در مضامین و فرمان‌های کلیدی این سوره – از جمله دعوت به ایمان در آیه هشتم («آمنوا»)، فرمان به اطاعت در آیه دوازدهم («اطیعوا») و دستورهای آیات چهاردهم تا شانزدهم همچون «فاحذروهم»، «فاقفوا» و «انفقوا» – نشان می‌دهد که می‌توان هدفی عام‌تر برای سوره در نظر گرفت. این هدف، که با دیدگاه مرحوم علامه طباطبایی نیز همخوانی دارد و مورد توجه رهبر شهید نیز قرار گرفته است، دعوت به ایمان و پس از آن دعوت به ایمان عملی، یعنی اطاعت از خدا و رسول اکرم(ص) و نیز مواجهه با چالش‌های مسیر ایمان است. این چارچوب کلی را می‌توان به‌عنوان غرض اصلی سوره تغابن در نظر گرفت.

عصر و به‌ویژه برای جامعه ایران اسلامی تبیین کند. این، مهم‌ترین اختلاف مبنایی میان دورویکرد تفسیری ادب‌دیده است و آثار آن در نحوه تفسیر آیات پرهوشنی قابل مشاهده است. اختلاف دوم، به مسأله پیوستگی و یکپارچگی متن قرآن مربوط می‌شود. در نگاه سنتی تفسیری، چه در میان شیعه و چه در میان اهل سنت، قرآن متنی خداوند است که به‌طور کامل از سوی رسول خدا(ص) ابلاغ شده و در زمان آن حضرات، فرایند نزول و ابلاغ آن پایان یافته است. هرچند درباره تاریخ تدوین نهایی مصحف و زمان «توحید مصاحف» اختلافات تاریخی وجود دارد، اما اصل ابلاغ کامل قرآن توسط خداوند، پیامبر اکرم(ص) مورد پذیرش همه محققان مسلمان است. اما در بخشی از مطالعات خاورشناسانه، همچنان برای این فرضیه مطرح است که متن قرآن دارای لایه‌های متأخر است. برخی از این پژوهشگران غربی، این فرضیه را با مزاحمت و برخی دیگر با احتیاط گشودن نسخه‌های کهن قرآنی، از جمله مصحف منسوب به اسناد قدس رضوی که از سوی پژوهشگران مورد مطالعه قرار گرفته، در تقویت دیدگاه اصالت متن قرآن نقش مهمی داشته و حتی برخی خاورشناسان را به بازنگری در بعضی فرضیات پیشین واداشته است.

کاربرد عملی مفاهیم قرآنی

البته اختلافات مبنایی دیگری نیز میان این دو رویکرد وجود دارد که در اینجا مجال پرداختن به آنها نیست و به نظر می‌رسد تأثیر کمتری بر تفسیر سوره تغابن داشته‌اند. یکی از موارد اختلاف، به ویژه‌شناسی عنوان سوره «تغابن»، مربوط می‌شود. رهبر شهید، چنان‌که در سراسر این تفسیر نیز آشکار است، در پی حل منازعات تخصصی و اختلافات تفسیری نیستند. هدف ایشان «نفوذ و جریان یافتن قرآن در متن جامعه» و آشنا کردن همه اقشار، به‌ویژه نسل جوان، با مفاهیم قرآنی و کاربرد عملی آنهاست. مخاطبان این جلسات، جوانانی بودند که در سال ۱۳۶۲ آینده‌سازان کشور به شمار می‌رفتند و با نگاه آنان، این ویژگی شباهت زیادی با سنت‌های موعظه‌ای مسیحیان سرپانی دارد که از مضامین مربوط به آخرت برای بند و تذکر به جامعه خود بهره

برای نمونه، ایشان از همان آغاز سوره و در ذیل عبارت «لله الفلک»، بحث حاکمیت الهی را به مسائل سیاسی و اجتماعی زمان خود پیوند می‌زنند و بر این نکته تأکید می‌کنند که تنها خداوند شایسته حاکمیت است و نظام سلطنتی موروثی که مشروعیت خود را نه از شایستگی، بلکه از نسب و وراثت می‌گیرد، مصداقی از حاکمیت غاصبانه به شمار می‌آید،» در تفسیر مفهوم «تغابن»، هنگامی که از زبان دیدگی مؤمن و کافر سخن می‌گویند، با استنباط و توضیح آن از تمثیل‌های مرتبط با شرایط جنگ و مبارزه بهره می‌گیرند و نشان می‌دهند که حتی مؤمن مجاهد نیز ممکن است به اندازه ظریفیت و توان خود عمل نکرده باشد و از این جهت گرفتار نوعی خسران شود.

در ذیل آیات پنجم و ششم نیز، ایشان بی‌توجهی مسلمانان معاصر به دعوت پیامبران در عرصه‌های مختلف حکمرانی، اقتصاد و مسائل اجتماعی را زمینه‌ساز فقدان جامع‌اندیشی اسلامی در سلسله طاغوت‌های زمانه می‌دانند و نمونه‌هایی از وضعیت کشورهای اسلامی نیز، تجربه این‌ها را پیش از انقلاب را یادآور می‌شوند.

در واقع، در سراسر تفسیر رهبر شهید، تلاش مستمری برای تطبیق آیات قرآن بر مسائل و دغدغه‌های جامعه معاصر دیده می‌شود؛ تلاشی برای آنکه قرآن نه صرفاً متنی برای مطالعه، بلکه راهنمایی برای فهم‌وحل مسائل زندگی اجتماعی باشد.

بینامتنیت در دو سنت تفسیری

تفاوت مهم دیگر میان این دو رویکرد، به مسأله «بینامتنیت» بازمی‌گردد. در نگاه خاورشناسانه، از آنجا که قرآن متنی متعلق به اواخر دوران باستان و محصول تفکر فرایند تاریخی تلقی می‌شود، بررسی نسبت آن با متون پیش از خود – به‌ویژه متون یهودی و مسیحی – امری ضروری به شمار می‌رود که گوشش می‌آورد؛ با ارجاع به آن متون، معنای قرآن روشن‌تر شود. اما در تفسیر رهبر شهید، مسأله اصلی، نسبت قرآن با متون پیشاسلامی نیست. در اینجا صحنه به‌کلی متفاوت است و توجه به رابطه قرآن با روایات مضموم‌(ع) معطوف می‌شود. ایشان می‌گویند با بهره‌گیری از روایات تفسیری و تبیینی، معنای آیات را روشن‌تر کنند و از ظریفیت سنت اسلامی برای دقیق‌تر قرآن بهره بگیرند. بدین ترتیب، در حالی که در رویکرد خاورشناسانه، متون پیش از قرآن برای فهم آن به کار گرفته می‌شوند، در تفسیر رهبر شهید، سنت تفسیری برآمده از اهل بیت(ع) ابزار فهم و تبیین قرآن به شمار می‌رود. آنچه از این مقایسه به دست می‌آید، آن است که مسائل عینی جامعه و تحولات آن به راهنمایی برای حیات فردی و اجتماعی است؛ رویکردی که می‌کوشد قرآن را در متن زندگی معاصر حاضر و اثرگذار کند که دارای

امید آن است که آشنایی هرچه بیشتر با مفاهیم قرآن کریم و به‌کار بستن آنها در زندگی فردی و اجتماعی، ما را در مسیر تحقق آرمان‌های الهی یاری رساند.

آخرین دیدار

شعر شاعران در رثا و بدرقه رهبر شهید انقلاب

شعر

گروه کتاب

رهبر شهید حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در طول زندگی گرانقدر خود، پیوند عمیقی با دنیای ادب و شعر داشته‌اند و این پیشینه به دوران کودکی ایشان برمی‌گردد. آیت‌الله خامنه‌ای از دوران جوانی در محافل ادبی و شعرخوانی حضور فعالی داشتند و تخلص شعری و هنری ایشان «امین» بوده است. همچنین با چهره‌های برجسته این حوزه هم در تعامل و معاشرت بودند. این پیشینه ادبی و ذوق شاعرانه و شناخت دقیق ایشان از شعر به یکی از دغدغه‌های مهم برای صیانت و گسترش زبان فارسی تبدیل شده بود.

فقیر اشرافی

افشین علا

پناه ملت ایران پناهگاه نداشت
غریب بود و بجز ذات حق، گواه نداشت

به وقت غرش موشک به وقت بارش بمب
شبیبه ما فقا جز خدا پناه نداشت

به کنج امن ز تهدید خصم هرزه نرفت
که ترس در دل آن شیر شرز راه نداشت

سرای ساده و کوچک برای او پس بود
بزرگ بود، نیازی به فرو چاه نداشت

زعیم بود و مزین به فقر اشرافی
حکیم بود و شباهت به شیخ و شاه نداشت

سریر و مصطبه، سجاده نمازش بود
که از خزائن دنیا جز اشک و آه نداشت

نمی‌رسید به افلاک، اقتدار وطن
به رزم خیل حرامی، اگر سپاه نداشت

ز بندگی به سیادت رساند ایران را
اگر شنید ملامت، جز این گناه نداشت

در این سرای کهن مثل شمع چون می‌سوخت
مسیر عشق نیازی به مهر و ماه نداشت

به روشنای دل انگیز صحبتش خوش بود
دلیم، ولی خیر از این شب سیاه نداشت

خدا کند که نینتد نگاه خسته من
به هر که حرمت آن پیر را نگاه نداشت

داغی گران

علیرضا قزوه

ای آنکه چون تو مرد یکی در جهان نبود
در این دو قرن همچو تو صاحب‌قران نبود

ما غرقه‌ایم در غم و او هیچ لحظه‌ای نبود
چون لحظه شهادت خود شامان نبود

گشتیم در زمانه و گشتیم در زمین
کس مثل یار بیکدل ما یک زبان نبود

یک عمر فکر روز و شبش مرگ سرخ بود
شوق شهادت آمد و او فکر جان نبود

نام تو هم ردیف خمینی بزرگ بود
یک تن شهید چون تو در این کاروان نبود

چونان تو کس فدایی دین و وطن نگشت
چانی به جانفدایی آن جان جان نبود

نجوای هزاران لب خاموش

حمید سبزواری

شعر تقدیمی استاد حمید سبزواری به
حضرت آیت‌الله خامنه‌ای:

ای یاد تو شورافکن و پیغام تو پر جوش
آوای تو نجوای هزاران لب خاموش

وانجا که تو رخساره‌ای همه چشمند
وانجا که سخن ساز کنی جمله جهان گوش

رهبر شهید در چهار دهه گذشته همواره عنایت ویژه‌ای به فرهنگ و به‌ویژه شعر داشتند و به رزم همه مسئولیت‌ها، مشغولیت‌های حکمرانی و رسیدگی به امور کشور، همواره دیدارهایی با شاعران و اهالی فرهنگ و هنر برگزار می‌کردند. این دیدارها که معمولاً در ماه مبارک رمضان برگزار می‌شد، محفلی برای ارائه سروده‌های شاعران جوان و پیشکسوت، گفت‌وگو درباره مسائل ادبی، فرهنگی، هنری و گاهی طرح نگاهها و نقدهای آنها تبدیل شده بود. پس از شهادت آیت‌الله خامنه‌ای، شاعران و نویسندگان بسیاری در رثای ایشان شعر سرودند، سوگو و دل‌تنگی خود را به رشته تحریر درآوردند تا دین خود را ادا کنند. این مرثیه‌ها فقط بازتابی برای یک فقدان ساده نیستند، بلکه نشان از غم عمیق از دست دادن حامی و پشتوانه بزرگ ایران و انقلاب اسلامی دارد. محافل و انجمن‌های ادبی که پیش از این با حضور، توجه و نقدهای دقیق ایشان گرم و پررونق می‌شد، اکنون به صحنه خوانش اشعاری بدل شده که در قرائت

←

آخرین دیدار جمعی از اهالی شعر و فرهنگ و استاد ادبیات فارسی با رهبر شهید انقلاب در شامگاه شنبه ۲۵ اسفند ۱۴۰۳، هم‌زمان با شب ولادت کریم اهل بیت حضرت امام حسن مجتبی (ع)

ماتم ایشان سروده می‌شوند. فقدان و نبود ایشان برای همه مردم ایران، شاعران، نویسندگان و اهالی فرهنگ و هنر سخت و طاقت فرسا است. با این حال، آنچه از این سوگو و برجای می‌ماند، فقط غم و اندوه و اشک نیست، بلکه عهدی است که میان هنرمندان باقی می‌ماند تا با آثار و کلمات خود حقیقت را ماندگار و جاودان کنند. نویسندگان و هنرمندان، با قلم‌های استوار خود نشان می‌دهند که بذل ذوق ادبی و دغدغه‌زبانی که رهبر شهید در دل جوانان کاشته بود به تدریج به شکوفایی می‌رسد. این مرثیه‌ها و اشعار سروده شده بازتابی است از معرفت عمیق رهبر شهید که زبان حق را با ظرافت شعر و صلابت ایمان، در خدمت آرمان‌های بشری قرار داده بود. با نزدیک شدن به مراسم تشییع و وداع با رهبر شهید انقلاب اسلامی، بخشی از اشعاری که در رثای ایشان و این داغ بزرگ سروده شده، به لطف آقایان علیرضا قزوه و رضا اسماعیلی در اختیار ما قرار گرفته است که در صفحه امروز می‌خوانید.

زخم است آنچه بر لب تو خط کشیده است
با زد پای سرخ ترک بر انارها

کو آنکه مبتلات نشد، درد منتشر!
در دشت‌های غمزه‌ده تا کوهسارها

تنه‌انه در زمین که ز داغ در آسمان
خورشید شعله‌ای ست یکی از هزارها

ای استوار در ورزش بادهای سخت!
آرامش همیشگی بی‌قرارها

پیراهن شرف به تنت خوش نشسته است
ای سرو قد کشیده در انبوه دارها

هر سلسله که آمد شهری ز دست داد
ایران ما بدون شما در امان نبود

پنداشتند نور تو خاموش می‌شود
حال آن که فجر می‌دمد از انفجارها

روزی قسم به خون شریفی، که می‌رسد
مردی به روشنای سحر، از غبارها

پانویس:

وَأَوْحَيْتَا إِلَيْنِي مَوْسَىٰ أَن أَلْقِ عَصَاكَ فَلِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ

(آیه ۱۱۷ سوره اعراف)

«و به موسی وحی کردیم: عصایت را ببنداز، ناگهان آنچه را جادوگران به دروغ بافته بودند، به سرعت بلعید!»

***

خدا نگهدارت

عارفه دهقانی

صفای قلب پریشان... خدا نگهدارت
عزیز مردم ایران، خدا نگهدارت

بگو چگونه وداعت کنم دم آخر...
میان نیت فراوان، خدا نگهدارت

طبیعت خسته‌دلان، بی تو ما چکار کنیم؟
به دردها، همه درمان! خدا نگهدارت

به عزت و شرف لاله الله...
و رفت از تن ما، جان! خدا نگهدارت...

«تویی بهانه ای چشم‌ها که می‌گیرند»
دلیل بارش باران! خدا نگهدارت

ببین که از تو آسفند، ایستاده زمان
به احترام تو! گریان! خدا نگهدارت

ببین که بعد تو هرشب چگونه پر زده‌ام
در آسمان خیابان! خدا نگهدارت

عجب محرمی و روضه‌ای شده امسال
شهید روزه و عطشان... خدا نگهدارت

تو می‌روی و به سر می‌زنند ایباتم!
فدای بیت تو، تهران!... خدا نگهدارت

تو می‌روی به همان جا که آرزویت بود:
کنار شاه خراسان!... خدا نگهدارت

قسم به مشت گره کرده‌ات که تا آخر
پایستیم به میدان... خدا نگهدارت

به انتقام تو و قطره قطره خونت
شدیم سیل خروشان... خدا نگهدارت

به انتظار تو هستند کنج مدرسه‌ای
ضحاک و مریم و ماکان... خدا نگهدارت

به انتظار تو هستند آن طرف، یاران!
سپردمت به شهیدان... خدا نگهدارت

***

آن سایه سر

بیهت فروغی مقدم

بر سینه بکوبید که آن سایه سر، رفت!
افسوس که از خانه غریبانه پدر رفت!

آن ماه که می‌گفت غمش را به دل چاه
آن شمع که سویدای سحر داشت به سرفرت

آن دست دعاگو که نزد جز به خدا رو
آن دیده بیدار پر از دز و گهر رفت

آن شمع شب‌افروز که شد داغ جگرسوز
آن مایه دل گرمی اصحاب هنر رفت

لبخند به دنیا زد و با غسل شهادت
خود پیشتر از آن که زند مرگ به در رفت

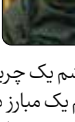
پرسیده‌ای از من: خبر تازه چه داری؟
دیگر چه خبر؟ سرخط دنیای خبر رفت

یادی‌ست از او مانده راهی‌ست که باقی‌ست
از دل نرود، آری! از این دیده اگر رفت

***

این آخرین بهانه دیدار است

اعظم سعادت‌نمد

هم خشم یک چریک جوان بودی
هم عزم یک مبارز دیرینه

فریاد منفرج‌شده‌ای در یاد
کوهی پر از وقار و طمأنینه

ایران مرزدار آرش را
ایران داغدار سیاوش را

از هفت خان حادثه رد کردی
ای وارث تهمتن و تهمینه!

در قاب عکس پشت سرت هر روز

میر زمان و پیر ما

علی معلم دامغانی

این شعر در زمان حیات رهبر شهید انقلاب به ایشان تقدیم شده است:

ای شیخ زمان و پیر عالم
مولای جهان و میر عالم

استاد و حکیم و شیخ مطلق
علامه کل و حجت‌الحق

مفتاح خزائن و مسائل
مصباح یقین ابوالفضائل

آئینه صولت حسینی (ع)
سامان ده دولت خمینی

سبط صفی و سلیل آگاه
یعنی خلف و خلیفه‌الله

هم شیخ قبیله در نسب تو
هم سید ما به ماکسب تو

آئی که یگان‌های جهان را
زی اهل نظر مهی مهان را

صاحب نظری و بی نظیری
هم خادم قوم هم امیری

فرزانه فری قویم پویی
ایثارگری کریم خوبی

هم وام‌نهای به هر چه داری
هم خام‌نهای به پخته کاری

آئی که ندارم آن بصارت
تا کنج گهر کنم نثار

ای قدوه اهل فضل و بینش
مصنوع شریف‌آفرینش

فالی زدم از بی حکایت
زیر و بم او چونی شکایت

ای میر زمان و پیر ما تو
در واقعه دستگیر ما تو

گر جذبه پیراگر حمیدیم
خود پیر تویی و ما مریدیم

در حضرت توبه‌بانه جوما
پشمینه‌قبای تندخوما

***

رهبر شهید

در چهار

دهه گذشته

همواره

عنایت

ویژه‌ای به

فرهنگ و

به‌ویژه شعر

داشتند و

علی رزم همه

مستولیت‌ها،

مشغولیت‌های

حکمرانی و

رسیدگی به

امور کشور،

همواره

دیدارهایی

با شاعران

و اهالی

فرهنگ و

هنر برگزار

می‌کردند

***

پس از

شهادت

آیت‌الله

خامنه‌ای،

شاعران و

نویسندگان

بسیاری در

رثای ایشان

شعر سرودند،

سوگو و

دل‌تنگی

خود را به

رشته تحریر

درآوردند تا

دین خود

را ادا کنند.

این مرثیه‌ها

فقط بازتابی

برای یک

فقدان ساده

نیستند،

بلکه نشان

از غم عمیق

از دست

دادن حامی

و پشتوانه

بزرگ ایران

و انقلاب

اسلامی دارد

خاورمیانه کشته و زخمی بود
در قاب عکس رو به‌رویت اما
پیروز بود بر شب گرگینه

با خون از معادن یاقوت‌م
با قلب از قبیله یاروت‌م
از آتش فراق تو می‌گویم
ای ماندگار داغ تو در سینه!

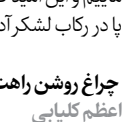
باید به احترام غمت برخاست
امروز نام کشور ما دریاست
این آخرین بهانه دیدار است
تشییع توست حضرت آئینه

صبر است و صبر چاره این دوری
گریه است، گریه مرهم مهجوری
ماییم و این امید که برگردی
پا در رکاب لشکر آذینه

***

چراغ روشن راهت

اعظم تلبایی

چه قدر حال و هوای دلم غم‌انگیز است
بهار بی تو بریم، شبیه پاییز است

و روی پنجره صبح، گرد آه من است
چه قدر دفتر نام‌ناک روی این میز است

برای سردی داغ نشسته در دل من
هزار رود چنان زنده‌رود ناچیز است

تو کوچ کردی و کوچ پر از هیاهو شد
غروب زخمی کوچت قیام تبریز است

قیام خون تو بر پا شد و قیامت کرد
چقدر بغض من از انتقام لبریز است

صدای حق و حقیقت نمی‌شود خاموش
چراغ روشن راهت ستاره‌اوزیر است

***

ای همیشه «امین»

محسن کاویانی

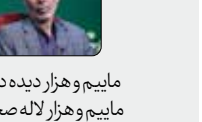

کو حیاط پر از حیات قدیم؟
آن درختان سبز دور و بزش

***

هزار یاد شیرین

رضا اسماعیلی

ماییم و هزار دیده‌دریایی
ماییم و هزار لاله‌صحرایی

ماییم و هزار یاد شیرین از تو
ماییم و هزار بیستون تنهایی

آن حیاطی که نیمه رمضان
خوانده بودم نماز پشت شرش

کو در کوچکی که می‌آمد
او همیشه از آن به جمع حیاط
آن ذری که به محض وا شدنش
باز می‌شد شکوفه صلوات

می‌رسید و «خوش‌آمده‌ای می‌گفت
با همان خنده‌های شیرینش
کو کجا رفت طعم آن افطار
عطرش و صدای تحسینش

گوش کن، این صدای مبهیم کیست
آری آری، صداست، می‌ماند
خاطراتم میان این آوار
دارد انگار شعر می‌خواند

شعر تازه سروده‌ام امروز
با خط اشک خویش بر گونه
آه، اصلاً بنا نبود آقا
که بیایم به بیت این گونه

آمدم بیت، گریه‌ها گفتند:
رفته‌ای با قطار زانرها
حرفمان را بگو کجا ببریم
ای همیشه «امین» شاعرها

دل‌مان تنگ توست، آقا جان
دل‌مان را بگو کجا بُردی
مُشت تو در کجا گره شده بود؟
تکیه‌گاهم! کجا زمین خوردی؟

همه جا بوی خاک می‌آید
آتش افتاده در دل خانه
آه تلمیح روضه کوچه
چه بخوانیم بین ویرانه؟

انفجاری رسید و بعد از آن
هیچ آهی نبود یاری‌گر
کم کم انگار، ای پدر! باید
ببذیریم رفته‌ای دیگر

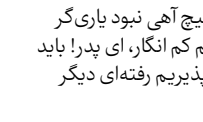
همه جمع‌اند پشت مقتل تو
پشت دیوار سخت و سیمانی
کاش می‌شد برآیمان آقا
بار دیگر کنی سخنرانی

قلب ما بیت توست بعد از این
چقدر خاطرات تو خوش بوست
شمع‌ها روی خاک می‌گیرند
همه با یاد مرگ دشور دوست...

***

مانند حسین در روز عاشورا

مصطفی محمدتی خراسانی

ای حق خروج کرده بر باطل‌ها
آوازه صبح در غروب دنیا
در جمع شهادت‌طلبان دیدم
مانند حسین در شب عاشورا

***

مانند حسین در شب عاشورا

مصطفی محمدتی خراسانی

ای حق خروج کرده بر باطل‌ها
آوازه صبح در غروب دنیا
در جمع شهادت‌طلبان دیدم
مانند حسین در شب عاشورا

***

مانند حسین در شب عاشورا

مصطفی محمدتی خراسانی

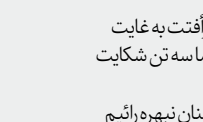
مانند حسین در شب عاشورا

مصطفی محمدتی خراسانی

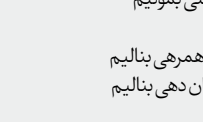
مانند حسین در شب عاشورا

مصطفی محمدتی خراسانی

مانند حسین در شب عاشورا

مصطفی محمدتی خراسانی

مانند حسین در شب عاشورا

مصطفی محمدتی خراسانی

و دواع

در آینه

قلم

کتاب

ایران

شنبه

۱۳ تیر ۱۴۰۵

۱۹ محرم ۱۴۴۸

سال

سی و دوم

شماره ۹۰۶۳

Saturday

4 July 2026

Vol 9063

ایران در

«ایران»

دعوت سران طوائف

سیستان وبلوچستان از مردم

برای حضور در آیین تشییع

«رهبر شهید»

زاهدان - دبیرخانه اقوام و طوائف سیستان و

بلوچستان با صدور پیامی ، عموم مردم را به حضور در مراسم تشییع پیکرمطهر رهبر شهید دعوت کرد. دبیرخانه اقوام و طوائف سیستان و بلوچستان در این ایام اعلام کرد: «ما، سران، بزرگان، علما و نخبگان طوائف استان، با اعلام حضور خود در مراسم تشییع پیکر مطهر رهبر شهیدمان ، از همه آحاد ملت ایران، بویژه مردم مؤمن ، غیور و وفادار سیستان و بلوچستان، دعوت می کنیم تا با حضور کسرتده، باشکوه و دشمن‌شکن در این مراسم تاریخی شرکت کنند.»

در متن این پیام آمده است: «حضور پرشور مردم در این مراسم، تجدید میثاق با آرمان های اسلام، انقلاب، شهدا و ارزش های والای ملی خواهد بود و نشان خواهد داد که ملت بزرگ ایران، در پاسداری از عزت، استقلال، امنیت و وحدت کشور، همواره استوار و یکپارچه ایستاده است.»

جامعه اهل سنت کرمانشاه آماده حضور گسترده در مراسم وداع با آقای شهید ایران

کرمانشاه- امام جمعه اهل سنت شهر کرمانشاه از آمادگی کامل جامعه اهل سنت استان برای حضور گسترده در مراسم تشییع رهبر انقلاب خبر داد و گفت: علما، نخبگان، دانشگاهیان، فرهنگیان، کسبه، بازاریان و دیگر اقشار جامعه اهل سنت با حضوری پرشور، همبستگی خود را با آرمان های انقلاب اسلامی به نمایش خواهند گذاشت.

ماموستا ملا عبدالرحمن مرادی در خطبه‌های نماز جمعه این هفته اهل سنت شهر کرمانشاه اظهار کرد: «جامعه اهل سنت استان کرمانشاه آمادگی کامل دارد تا با حضوری پرشور و گسترده در این مراسم، همراهی و همبستگی خود را با آرمان های انقلاب اسلامی به نمایش بگذارد.»

وی با بیان اینکه گروه‌های مختلف جامعه اهل سنت از جمله علما، نخبگان، دانشگاهیان، فرهنگیان، کسبه و بازاریان در این آیین حضور خواهند یافت، افزود: «حضور گسترده مردم در این مراسم، نشانه وحدت، انسجام ملی و تجدید بیعت با آرمان های انقلاب اسلامی خواهد بود.»

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

- Saturday
- 4July 2026
- Vol 9063

- شنبه
- ۱۳ تیر ۱۴۰۵
- ۱۹ محرم ۱۴۴۸

- سال
- سی و دوم
- شماره ۹۰۳

ادای احترام سران سه قوه بر پیکر رهبر شهید

هیأت ویژه عربستان در مراسم ادای احترام به رهبر شهید ایران

شهbazشریف نخست وزیر پاکستان و هیأت همراه در مراسم ادای احترام به رهبر شهید

خانواده امام (ره) در مراسم ادای احترام بر پیکر رهبر شهید

نزارآمیدی رئیس جمهوری عراق و هیأت همراه در مراسم ادای احترام به رهبر شهید

نورالدین اسماعیل اف رئیس مجلس ازبکستان و هیأت همراه در مراسم ادای احترام به رهبر شهید

نمایندگان اقلیت های دینی در مراسم ادای احترام به رهبر شهید

جایگاه پیکر رهبر شهید و خانواده در محراب مصلاي امام خمینی

وداع از دریچه دوربین

گزارش تصویری مراسم بدرقه رهبر شهید

مراسم وداع چهره های کشوری و لشکری با رهبر شهید، صحنه ای از هم صدایی اندوه، احترام و وفاداری بود. جایی که شخصیت ها با حضور پرشور خود، آخرین بدرقه از شخصیتی را رقم زدند که نام و یادش در حافظه همراهانش ماندگار خواهد ماند. این گزارش تصویری، روایتگر لحظه هایی است که قاب دوربین، احساسات، اشک ها، سکوت ها و شکوه این وداع را به تصویر کشیده است. چهره های غمگین، پرچم ها، اشک ها و شعارها، فضایی سرشار از احساس و تجلیل را رقم زد. لحظاتی که در قاب دوربین ها ثبت شد تا یادگاری از روزی باقی بماند که یاران انقلاب برای آخرین بار با رهبر خود وداع کردند.

عکس ها: رضامعطران

قاب

ادای احترام سران قوا و مدیران عالی رتبه بر پیکر مطهر رهبر شهید

هیأت جمهوری آذربایجان به ریاست رئیس مجلس این کشور در مراسم ادای احترام

نیکول پاشینیان نخست وزیر ارمنستان و هیأت همراه در مراسم ادای احترام به رهبر شهید

هیأت امارت اسلامی افغانستان در مراسم ادای احترام به رهبر شهید

عصام الدین فرید رئیس مجلس سنای مصر و هیأت همراه در مراسم ادای احترام به رهبر شهید

امامعلی رحمان رئیس جمهوری تاجیکستان در مراسم ادای احترام به رهبر شهید

هیأت بلاروس به ریاست رئیس مجلس نمایندگان این کشور در مراسم ادای احترام بر پیکر رهبر شهید

به نام پدر

جامعه ورزش آماده حضور حماسی در آئین وداع و تشییع رهبر شهید می شود

سینا حسینی / در روزهایی که ایران اسلامی در سوگی عمیق و تاریخی فرو رفته است، صحنه‌ای کم‌نظیر از همدلی و همراهی در سراسر کشور شکل گرفته است؛ صحنه‌ای که در آن، جامعه ورزش نیز همگام و هم‌صد با آحاد مردم، در آیین وداع با رهبر شهید حضوری پرشور خواهد داشت. این حضور جلوه‌ای روشن از پیوند عمیق میان ورزش، هویت ملی و آرمان‌های انقلاب اسلامی است.

قهرمانان، نام‌آوران و ستاره‌های ورزش ایران، که سال‌ها در میادین جهانی برای اعتلای نام کشور تلاش کرده‌اند، امروز در میدانی متفاوت گرد هم آمده‌اند؛ میدانی که در آن رقابت مدال جای خود را به رفاقت و معرفت داده است. آنان با قلب‌های اندوهگین اما استوار، خود را برای حضور در مراسم وداع با رهبر شهید آماده کرده‌اند تا بار دیگر وفاداری خویش را به آرمان‌هایی که

الهام‌بخش مسیرشان بوده، اعلام کنند. در این میان، یاد و نام رهبر انقلاب، به‌عنوان حامی و پشتیبان معنوی ورزش کشور، بیش از همیشه در ذهن و دل جامعه ورزش زنده است. ایشان در طول عمر پرپرکت خود، همواره با نگاهی عمیق و آینده‌نگر به مقوله ورزشی این سرزمین بوده‌اند. این هم‌قدمی، تصویری روشن از وحدت و همبستگی ملی را به نمایش

نقش قهرمانان به‌عنوان «سفیران و پیام‌آوران ایران اسلامی» در عرصه‌های بین‌المللی، نشان از درک والای ایشان از جایگاه ورزش در معادلات فرهنگی و اجتماعی داشت. امروز، همان سفیران افتخار، در کنار مردم ایستاده‌اند؛ مردمی که همواره پشتوانه اصلی افتخارات ورزشی این سرزمین بوده‌اند. این هم‌قدمی، تصویری روشن از وحدت و همبستگی ملی را به نمایش

فرزاد ایران

هادی رضایی، سرمربی تیم ملی والیبال نشسته در گفت‌وگو با «ایران»:

فرمایشات رهبر شهید سرمشق برای آیندگان بود

مهری رنجبر / هادی رضایی، سرمربی تیم ملی والیبال نشسته ایران، لحظه اعلام شهادت رهبر در سحرگاه دهم اسفند را روایت می‌کند؛ روایتی آمیخته با اندوه، دعا و شوک. او که در آن زمان در حرم مطهر رضوی (ع) کشیک می‌داد، می‌گوید حتی با وجود تأیید رسمی خبر و پخش آن از تلویزیون، پذیرش این واقعه برایش دشوار بوده است.

رضایی در شرح آن ساعات می‌گوید: «وقتی جنگ آمریکایی-رژیم صهیونی علیه ایران با حمله موشکی و بمباران بیت رهبری آغاز شد، من در مشهد بودم. با شنیدن خبر اولیه، اصلاً نمی‌توانستم آن را باور کنم؛ هرچند هنوز خبر به‌طور قطعی تأیید نشده بود و ابهام وجود داشت. در همان حال، ما مدعا می‌کردیم که خبر شهادت رهبر واقعیت نداشته باشد.»

حضور داشتیم. در این دیدارها، صحبت‌های ایشان همیشه برای آینده کشور درس آموز بود؛ به‌ویژه زمانی که بر شعار «ایران قوی، ورزش قوی» تأکید می‌کردند.

رضایی با تأکید بر نگاه راهبردی رهبر شهید به ورزش توضیح می‌دهد: «نکاتی که ایشان مطرح می‌کردند، محدود به همان زمان نبود، بلکه نگاهی آینده‌نگرانه داشت. نگاه ایشان صرفاً معطوف به قهرمانی مقطعی نبود، بلکه بر استمرار و وحدت تأکید داشتند. در حالی که همواره گفته می‌شود ایرانی‌ها در کار تیم ضعیف دارند، ایشان قهرمانی‌های تیم ملی والیبال نشسته را نمونه‌ای عینی از کار

می‌گذارد؛ وحدتی که ریشه در باورها، ارزش‌ها و آرمان‌های مشترک دارد. خانواده بزرگ ورزش، اعم از ورزشکاران، مربیان، مدیران و پیشکوتان، در این مقطع حساس تاریخی، با حضوری یکپارچه در مراسم وداع و تشییع رهبر شهید، نه تنها به مقام شامخ رهبر پرچم افتخار این سرزمین، به‌دستان نسل‌های آینده همچنان برافراشته می‌کنند. این تجدید عهد، تداوم

زمان نبود، بلکه نگاهی آینده‌نگرانه داشت. نگاه ایشان صرفاً معطوف به قهرمانی مقطعی نبود، بلکه بر استمرار و وحدت تأکید داشتند

تیمی موفق می‌دانستند. او همچنین به یکی از «اینان هیچ‌گاه موضوع معیشت ورزشکاران را فراموش نمی‌کردند؛ رهبر شهید همواره این موضوع را تکرار می‌کردند و می‌گفتند: من قبلاً هم گفته‌ام، سریعاً برای رفع مشکلات معیشتی ورزشکاران اقدام کنید.»

این رویه، تصویری از مواجهه یک جوهر ورزشی با یکی از تلخ‌ترین اخبار سال‌های اخیر و نیز بازتابی از نگاه و تأکیدات رهبر شهید بر نقش ورزش در انسجام و آینده کشور ارائه می‌دهد.

میرزا علی

مناف هاشمی: بدرقه قائد شهید از ماندگارترین رویدادهای ملی کشور است

آبادی کامل وزارت ورزش و جوانان برای برگزاری آیین وداع رهبر شهید

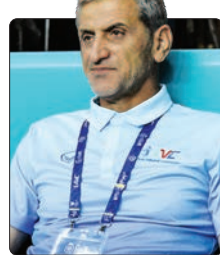
کره ورزشی

کره ورزشی / معاون توسعه مدیریت و منابع وزارت ورزش و جوانان از مسیح گرفته شده است. «هاشمی با تأکید بر اهمیت و جایگاه ویژه این مراسم تصریح کرد: «آیین بدرقه و تشییع قائد شهید از مهم‌ترین و ماندگارترین رویدادهای ملی و انقلابی آیین بدرقه و تشییع می‌رود و در خانواده بزرگ ورزش و جوانان، حضور در این مراسم معنوی و تاریخی را افتخاری بزرگ برای خود می‌دانند.»

معاون توسعه مدیریت و منابع وزارت ورزش و جوانان در پایان خاطر نشان کرد: «برنامه‌ریزی‌های لازم به‌منظور حضور حداکثری جامعه ورزش و جوانان، به‌ویژه در استان‌های تهران، قم و خراسان رضوی انجام شده است و تمامی ارکان وزارتخانه با تمام توان در پشتیبانی و هماهنگی این آیین باشکوه مشارکت خواهند داشت.»

غلامرضا نوروزی: وداع با رهبر شهید، فرصتی برای نمایش وحدت ملی است

جامعه ورزش یاد و راه رهبر شهید را در میادین بین‌المللی زنده نگه می‌دارد

کره ورزشی

کره ورزشی / رئیس فدراسیون پزشکی ورزشی با تأکید بر نقش آفرینی جامعه ورزش در رویدادهای ملی، اعلام کرد که ورزشکاران و جوانان کشور با حضور در مراسم تشییع پیکر رهبر شهید، بار دیگر با آرمان‌های انقلاب اسلامی تجدید میثاق خواهند کرد. دکتر غلامرضا نوروزی در گفت‌وگو با «ایران»

مطهر حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، این مراسم را فرصتی مهم برای نمایش وحدت ملی و پابندی به ارزش‌های انقلاب دانست. وی در ادامه توضیح داد: «جامعه ورزش همواره در بزنگاه‌های مهم تاریخی حضوری فعال و اثرگذار داشته و این بار نیز با حضوری گسترده، ارادت خود را به رهبر شهید نشان خواهد داد.»

وی با بیان اینکه ورزشکاران ایران همواره در عرصه‌های مختلف، نمایندگان شایسته‌ای برای کشور بوده‌اند،

یک رقابت نبود، بلکه بستری برای تقویت هویت ملی و انسجام اجتماعی محسوب می‌شود. «رئیس فدراسیون پزشکی ورزشی در پایان خاطر نشان کرد: «اگرچه جامعه ورزش پس از این دیگر توفیق دیدار حضوری با ایشان را نخواهد داشت، اما وظیفه دارد با عمل به توصیه‌ها و رهنمودهای ایشان، مسیر پیشرفت را ادامه دهد و با افتخار آفرینی در میادین بین‌المللی، نام ایران و یاد رهبر شهید را زنده نگه دارد.»

یک رقابت نبود، بلکه بستری برای تقویت هویت ملی و انسجام اجتماعی محسوب می‌شود. «رئیس فدراسیون پزشکی ورزشی در پایان خاطر نشان کرد: «اگرچه جامعه ورزش پس از این دیگر توفیق دیدار حضوری با ایشان را نخواهد داشت، اما وظیفه دارد با عمل به توصیه‌ها و رهنمودهای ایشان، مسیر پیشرفت را ادامه دهد و با افتخار آفرینی در میادین بین‌المللی، نام ایران و یاد رهبر شهید را زنده نگه دارد.»

ورزشکاران همگام با ملت در وداع با رهبر شهید حضور پیدا می‌کنند

موکب‌های خدمت‌رسانی

۷۰ فدراسیون و انجمن ورزشی در پایتخت

کره ورزشی / جامعه ورزش ایران، که همواره در میادین بین‌المللی با افتخار آفرینی و به‌عنوان درآورنده پرچم سه‌رنگ کشور شناخته می‌شود، این بار در صحنه‌ای متفاوت، همگام با مردم در آیین وداع و بدرقه «رهبر شهید» حضوری پررنگ و معنادار یافته است.

است؛ پیوندی که بار دیگر نشان داد ورزشکاران و مدیران ورزشی، جدا از متن جامعه نیستند. در شرایطی که فضای کشور آکنده از اندوه و حزن است، ورزشکاران با الهام از رهنمودهای «رهبر شهید» در مسیر تحقق «ایران قوی»، تلاش کرده‌اند تا با حضوری یکپارچه در مراسم بدرقه، وفاداری و تعهد خود را به آرمان‌های ایشان به نمایش بگذارند. حضوری که نه تنها ادای احترام به یک رهبر، بلکه قدردانی از جایگاه پدیده‌ای است که همواره در عرصه‌های مختلف، از جمله ورزش، راهگشا و الهام‌بخش بوده است.

نیز آمده است: «جامعه ورزش و جوانان ایران، امروز در سخت‌ترین و در عین حال باشکوه‌ترین لحظات تاریخ خود ایستاده است. وداع با رهبر شهید، تجدید پیمانی است با راهی که عزت، استقلال و سربلندی را به ما آموخت. ما به پاس تمام مهربانی‌های پدرانه و رهنمودهای راهبردی ایشان، با حضور حداکثری و یکپارچه در این بدرقه باشکوه همراه خواهیم شد.»

بر همین اساس، وزارت ورزش و جوانان با بسیج همه ظرفیت‌های خود، برنامه‌ریزی گسترده‌ای برای مشارکت در این آیین انجام داده است. در روز وداع و روز بدرقه، بیش از ۷۰ فدراسیون و انجمن ورزشی به همراه ادارات کل

اهالی ورزش کشور در روزهای اخیر، با نگاهی فراتر از رقابت‌های قهرمانی، مسئولیت اجتماعی خود را در کنار مردم تعریف کرده‌اند و با برپایی موکب‌ها و حضور در جمع‌های مردمی، در مسیر خدمت‌رسانی به عزاداران گام برداشته‌اند. این حضور، جلوه‌ای از پیوند عمیق میان جامعه ورزش و مردم

در بخشی از بیانه وزارت ورزش و جوانان

دو در روز وداع و روز بدرقه، بیش از ۷۰ فدراسیون و انجمن همراه ادارات ورزشی کل و جوانان استان‌ها در آمادگی

کره ورزشی

دو در روز وداع و روز بدرقه، بیش از ۷۰ فدراسیون و انجمن ورزشی به همراه ادارات ورزشی کل و جوانان استان‌ها در آمادگی و اجرای مراسم وداع و تشییع رهبر شهید هستند. این مراسم معنوی و تاریخی را افتخاری بزرگ برای خود می‌دانند. معاون توسعه مدیریت و منابع وزارت ورزش و جوانان در پایان خاطر نشان کرد: «برنامه‌ریزی‌های لازم به‌منظور حضور حداکثری جامعه ورزش و جوانان، به‌ویژه در استان‌های تهران، قم و خراسان رضوی انجام شده است و تمامی ارکان وزارتخانه با تمام توان در پشتیبانی و هماهنگی این آیین باشکوه مشارکت خواهند داشت.»

قرآن کریم به من هدیه دادند.

نایب‌قهرمان بازی‌های کشورهای اسلامی، در ادامه دربارۀ لزوم ادامه راه و روش رهبر شهید نیز می‌گوید: «سال‌ها خط مقدم ملت ایران، جبهه بود؛ می‌رفتند، می‌جنگیدند و به شهادت می‌رسیدند. در دوره‌های دیگر، خط مقدم، دوران کرونا و کادر شهیدمان، به دشمنان نشان می‌دهیم که اتحاد میان مردم ما روزبه‌روز بیشتر می‌شود و هیچ دشمن و منافقی نمی‌تواند در میان ما نفوذ کند.»

فرشته حسن‌زاده در ادامه به دیدار خود با رهبر و تقدیم مدالش به ایشان اشاره می‌کند: «یک یاد دارم پس از بازگشت از ریاض، خدمت رهبر شهید رسیدم و مدال را تقدیم کردم. ایشان نیز هدایای ارزشمندی، از جمله یک انگشتر، سنگ مرمر از حرم امام حسین (ع) و یک جلد

داه‌ایم، نمی‌دانستم چه کنم. به سمت تهران راه افتادم تا خودم را به بیت برسانم، اما مسیر بسته شده بود. به خانه بازگشتم و

کره ورزشی

اعتماد به نسل جوان میراث ماندگار رهبر شهید

علیرضاحیمی

شهادت آیت‌الله سید علی خامنه‌ای، ضایعه‌ای بزرگ برای ملت ایران، جهان اسلام و همه کسانی است که سال‌ها اندیشه، رهنمودها و سلوک مدیریتی ایشان را چراغ راه خود می‌دانستند. برای من نیز در مسئولیتی که امروز در حوزه امور جوانان برعهده دارم، فقدان ایشان یادآور اندیشه‌ای است که همواره جوان ایرانی را نکه مسأله، بلکه بزرگ‌ترین سرمایه و امید آینده کشور می‌دانست؛ اندیشه‌ای که می‌تواند همچنان راهنمای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی نسل جوان باشد.

در این مدت، هر زمان که موضوعی در حوزه جوانان، از ازدواج و خانواده گرفته تا اشتغال، مشارکت اجتماعی، هویت و امید به آینده در دستور کار قرار می‌گرفت، بیانات و رهنمودهای ایشان یکی از مهم‌ترین مبانی فکری و سیاستی پیش روی ما بود. تأکید مستمر بر اعتماد به جوانان و فراهم کردن زمینه نقش آفرینی آنان، نگاهی بود که فراتر از یک توصیه، مسئولیتی روشن را متوجه مدیران و تصمیم‌گیران کشور می‌کرد. از همین رهنمودهای این برای جوانان طراحی می‌شود. زمانی معنا پیدا می‌کند که کرامت، توانمندی و آینده آنان در مرکز توجه قرار گیرد. در منظومه فکری ایشان، جوان صرفاً یک گروه سنی نبود؛ بلکه نماد پویایی، خلاقیت، تحول و پیشرفت ایران به شمار می‌آمد. همواره با نگاهی سرشار از اعتماد، جوانان را به خودباوری، علم‌سوزی، اخلاق، مسئولیت‌پذیری و نقش آفرینی در عرصه‌های مختلف دعوت می‌کردند و باور داشتند هر چه جوان میدان داده شود، حرکت، تداوم و پیشرفت نیز شکل خواهد گرفت. این نگاه، نه یک توصیه مقطعی، بلکه یکی از ارکان ثابت اندیشه و مدیریت ایشان بود؛ نگاهی که امروز نیز می‌تواند چراغ راه همه مدیرانی باشد که دغدغه آینده ایران را دارند.

در دیدارهای متعدد با جوانان، دانش‌جویان، نخبگان، ورزشکاران و فعالان فرهنگی، بیش از هر چیز بر امید، اعتماد به نفس و احساس مسئولیت نسل جوان تأکید داشتند. بارها یادآور می‌شدند که آینده کشور را باید با اتکا به توانایی‌های جوانان ساخت و مسئولان نیز وظیفه دارند زمینه بروز این ظرفیت‌ها را فراهم کنند. شاید یکی از مهم‌ترین درس‌هایی که از این نگاه می‌توان آموخت، همین اعتماد به جوان ایرانی باشد؛ اعتمادی که امروز

بیش از هر زمان دیگری به آن نیاز داریم. در حوزه مأموریت وزارت ورزش و جوانان نیز، رهنمودهای ایشان همواره روشن، کاربردی و راهگشا بود. موضوعاتی همچون تسهیل ازدواج، حمایت از تشکیل خانواده، ایجاد فرصت‌های شغلی، مهارت‌آموزی، افزایش نشاط اجتماعی، تقویت هویت ملی و دینی و فراهم کردن زمینه مشارکت مؤثر جوانان در اداره جامعه، از دغدغه‌های جدی ایشان بود. از منظر ایشان، رسیدگی به مسائل جوانان تنها انجام یک وظیفه اجرایی نبود، بلکه سرمایه‌گذاری برای آینده ایران محسوب می‌شد؛ سرمایه‌گذاری بر نسلی که قرار است مسیر پیشرفت کشور را ادامه دهد. به‌ویژه در موضوع ازدواج و خانواده، تأکید داشتند که جوان نباید در آغاز زندگی با موانع غیرضروری و پیچیده مواجه باشند. از نگاه ایشان، خانواده زیربنای سلامت جامعه و نقطه آغاز شکل‌گیری سرمایه انسانی کشور است و هر سیاستی که به تحکیم بنیان خانواده کمک کند، در حقیقت به آینده ایران خدمت کرده است. این نگاه، امروز نیز می‌تواند مبنای بسیاری از تصمیم‌ها و برنامه‌های حوزه جوانان باشد؛ چرا که خانواده، امن‌ترین بستر برای رشد، امید و مسئولیت‌پذیری نسل آینده است.

در کنار آن، اشتغال را نیز صرفاً یک مسأله اقتصادی نمی‌دانستند، بلکه آن را بخشی از کرامت، استقلال و عزت جوان ایرانی تلقی می‌کردند. بارها با مسئولان خواستند شرایطی فراهم شود که جوان بتواند با تکیه بر دانش، مهارت و خلاقیت خود، آینده‌ای مطمئن برای خود و خانواده‌شان بسازد. این تأکید، مسئولیت همه ما برای توسعه فرصت‌های شغلی، حمایت از کارآفرینی و توانمندسازی نسل جوان دوچندان می‌کند. اشتغال، از این منظر، تنها تأمین معاش نیست؛ بلکه زمینه‌ساز اعتماد به نفس، مسئولیت‌پذیری و امید به آینده است. از سوی دیگر، آنچه همواره در سخنان ایشان برجسته بود، امیدآفرینی بود. باور داشتند که هیچ جامعه‌ای بدون امید مسیر پیشرفت را طی نخواهد کرد و جوانان بیش از هر قشر دیگری به چشم‌اندازی روشن از آینده نیاز دارند. از همین رو، همواره بر تقویت روحیه امید، اعتماد به نفس، خودباوری و پرهیز از ناامیدسازی جامعه تأکید می‌کردند. این نگاه، امروز نیز برای همه مدیران و مسئولان کشور یک مسئولیت جدی ایجاد می‌کند؛ مسئولیتی که برای آنکه در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌ها، امید را در دل نسل جوان زنده نگه داریم و زمینه مشارکت فعال آنان را در ساخت آینده کشور فراهم کنیم.

امروز که ملت ایران در سوگ رهبر شهید نشسته است، شاید بهترین ادای احترام به یاد و راه ایشان، ادامه دادن همین مسیر باشد؛ مسیری که در آن جوان ایرانی محور توسعه، پیشرفت و اقتدار ملی است. هر سیاستی که مسیر ازدواج را هموارتر کند، فرصت‌های اشتغال را افزایش دهد، مهارت‌های نسل جوان را ارتقا بخشد، مشارکت اجتماعی آنان را گسترش دهد و امید را در دلشان زنده نگه دارد، در حقیقت ادامه همان اندیشه‌ای است که سال‌ها بر آن تأکید می‌شد.

بی‌تردید ما ایران در تاریخ معاصر ایران با استقلال، عزت، عدالت‌خواهی، مردم‌باوری و مقاومت ماندگار خواهد ماند؛ اما در حافظه نسل جوان، شاید بیش از هر چیز ما این باور به یاد آورده شوند که همواره آنان را بزرگ‌ترین سرمایه این سرزمین می‌دانستند. این میراث ارزشمند، مسئولیت امروز همه ما را سنگین‌تر کرده است؛ مسئولیتی برای شنیدن صدای جوانان، کاهش دغدغه‌های آنان، تقویت بنیان خانواده، گسترش فرصت‌های اشتغال و فراهم کردن شرایطی که هر جوان ایرانی بتواند با امید، عزت و اعتماد، آینده خود و آینده ایران را بسازد.

به باور من، ماندگارترین میراث رهبر شهید برای حوزه جوانان، همین اعتماد عمیق به نسل جوان است؛ اعتمادی که اگر در تصمیم‌گیری‌ها، سیاست‌گذاری‌ها و مدیریت کشور تداوم یابد، می‌تواند همچنان الهام‌بخش حرکت ایران به سوی آینده‌ای روشن، مقتدر و پیشرفته باشد.

امروز بیش از هر زمان دیگری احساس می‌کنم که امرت بزرگی بر دوش همه ماست؛ حفظ امید در دل جوانان و ادامه مسیری که رهبر شهید با اعتمادی کم‌نظیر به نسل جوان ترسیم کردند. اگر بتوانیم این نگاه را در عمل، مبنای تصمیم‌ها و برنامه‌های خود قرار دهیم، بی‌تردید بهترین ادای دین به یاد و راه ایشان خواهد بود.

پهلوانان وطن

ورزش

شنبه ۱۳ تیر ۱۴۰۵
۱۹ محرم ۱۴۴۸

سال سی و دوم
شماره ۹۰۶۳

Saturday
4 July 2026
Vol 9063

سی ان ان: ایران با تشییع پیکر (آیت الله شهید) خامنه‌ای، پیام مقابله به آمریکا می‌فرستد

مراسم یادبود شهادت رهبر معظم در یک هفته در ۵ شهر دو کشور برگزار می‌شود.

الجزیره: درآستانه مراسم تشییع رهبر معظم ایران، مقامات رسمی وارد ایران می‌شوند. پیش‌بینی شده بیش از ۲۰ میلیون نفر برای مراسم تشییع (آیت الله) خامنه‌ای، رهبر ایران که در شروع جنگ آمریکا-اسرائیل علیه ایران به همراه خانواده‌اش شهید شد، به تهران بیایند.

ینی شفق: رهبران خارجی همزمان با شروع مراسم یادبود (آیت الله) خامنه‌ای وارد تهران شدند. مراسم تشییع پیکر رهبر شهید به مدت یک هفته در چند شهر ایران و عراق برگزار خواهد شد و در نهایت خاکسپاری ایشان در شهر مشهد انجام خواهد شد.

یورونیوز: ایران برای مراسم یادبود (آیت الله) خامنه‌ای، میزبان ده‌ها رهبر و مقامات خارجی است، در حالی که کشورهای غربی غایب هستند. مدودفا از روسیه، نخست وزیر پاکستان و مقامات طالبان در میان حدود ۴۰ هیاتی هستند که قرار است در مراسم یادبود شهید آیت الله خامنه‌ای که این هفته برگزار می‌شود، شرکت کنند.

واشنگتن پست: ایران مراسم تشییع (آیت الله) علی خامنه‌ای، رهبر ایران را که در جنگ به شهادت رسید، آغاز کرد. بعد از ماه‌ها جنگ با اسرائیل و آمریکا، مراسم تشییع برای دولت ایران فرصتی برای نشان دادن قدرت و همبستگی است.

العربی الجديد: ایران برای مراسم یادبود (آیت الله) خامنه‌ای آماده می‌شود و به آمریکا درباره دخالت در هرمز هشدار می‌دهد. تخمین زده شده که بیش از ۲۰ میلیون نفر برای مراسم یاد بود رهبر به شهادت رسیده ایران، (آیت الله) علی خامنه‌ای به تهران بیایند.

Iran sends Trump defiant message with huge funeral for Khamenei

The slain supreme leader is being memorialized in a weeklong spectacle across five cities in two countries

سیدامیرحسین هاشمی

روزهایی که تصاویر شما روی تخت بیمارستان منتشر شد، بند دل به ملت رو پاره کرد. ما اصلا طاقت دیدن اون ملحفه‌های سفید و اون سرمی که به دست وصل بود رو هم نداشتیم. دست و پامون می‌لرزید وقتی شما رو، حتی واسه یه لحظه، خوابیده روی تخت بیمارستان می‌دیدیم. ما به ایستادنت عادت داشتیم آقا! به اون خطبه‌های طوفانیبت، به اون مدتی چپی که تو هوا می‌چرخید تا معادلات دنیا رو به هم بریزی، به اون قامتی که وقتی به نماز وامی ستاد، انگار لنگر زمین و آسمون سفت می‌شد. حالا تابوت؟! تشییع!...

فاطمه محبی

برای وداع با کسی می‌ریزم که زبان فارسی برایش فقط یک وسیله انتقال مفاهیم نبود، بلکه اون رو بخشی از هویت ملی ایران می‌دونست. «زبان فارسی کاملاً دارم مظلوم واقع می‌شود.» این نگاه، نشونه عمیق دغدغه‌های رهبر برای میراث معنوی کشور و ملتشه

محمد اکبرزاده

تشییع باشکوه رهبر عزیزمان، فقط یک آیین وداع و سوگواری نیست؛ نمایش سرمایه اجتماعی و بخشی از قدرت بازآزادگی ایران است. بدرقه میلیونی و نمایش چنین انسجامی، پیامی واضح برای دشمنان ایران دارد؛ اینکه باز هم درباره این مردم خطای محاسباتی داشتند و شکست خوردند!

منتشر شد

روایت پیشرفت‌های علمی ایران در دوران آیت الله العظمی سید علی خامنه‌ای (ره)

www.daneshmandmag.ir

سخت باشد اما جالب است که ایشان خودشان را یک رمان خوان حرفه‌ای معرفی می‌کنند و جایی گفته‌اند در اثر کثرت برخورد با رمان‌های گوناگون می‌توانند در مورد قصه‌ها خوب اظهار نظر کنند.

بهرترین ابزارهای کمال بشری ست و کسی که از دنیای زیبا و زندگی بخشش فاصله بگیرد خود را از بهترین معارف الهی و بشری محروم می‌کند. شاید اگر با چند قدم فاصله از فضای فکری رهبر شهید به تماشای سیرمطالعاتی شان بایستیم تصوری که جز در مطالعه کتاب‌های مربوط به معارف اسلامی و سیاسی و از این دست، مدعی درک و فهم حرفه‌ای باشند بر ایمان

لذت کتاب خوانی

کمتر کسی است که جمع محبت آقا و مطالعه را در دل داشته باشد اما حلاوت جمله «جای کتاب را هیچ چیز پر نمی‌کند» ایشان بر جانش ننشسته باشد و از عشقشان به کتاب و کتاب خوانی بی‌خبر باشد. گواه این علاقه حضور مستمر ایشان در نمایشگاه بین‌المللی کتاب طی سال‌های مختلف است، تقریباً هر دو هفته و موشکافانه‌شان است و صحبت‌ها و دست نوشته‌هایشان در این باره. تا جایی که خودشان برای بیان این عشق از تعبیرشگفت‌انگیز «شیفتگی شدید» استفاده می‌کردند. در خاطراتشان نوشته‌اند که تقریباً هر ۱۰ جلد کتاب میشل زاگورا خوانده‌اند، تمام داستان

میزبانی از مهمانان و خداحافظی آنها با رهبر شهید آمده می‌شوند. این عکس‌ها صحنه‌هایی را از مراحل این آمده شدن برای این وداع بزرگ به تصویر کشیده‌اند.

چهره شهر تغییر کرده است، نه فقط چهره نیست، حس شهر، آسمانش، روحش... مثل همیشه نیست. شهر مثل فرزندی است که پدرش را راهی سفری با گذشت می‌کند. این روزها خیابان‌های

تهران آماده میزبانی از بزرگترین مهمانی است، مهمانی از همه جای ایران و حتی جهان. میزبانی از این مهمانان امروز با تهران و مصلای بزرگ شهر است. مصلای و همین‌طور خیابان‌های اطراف برای

می‌رسند. در همان خطبه‌های بعد از نماز، امام جمعه شهر نقل به این مضمون گزیده کرد که چرا نباید پانچست مصلایی درخور داشته باشد که مجبور باشند، نمازجمعه را در دانشگاه بخوانند و نماز عیدشان را با این دشواری در جایی که هیچ امکاناتی ندارد. اگر اشتباه نکنم و حافظه کودکي هزار سال پیش درست یاری کند، همان جا و همان موقع جرقه پیشنه‌ها ساخت مصلای تهران زده شد. از فردای همان عید فطر، لودرها به جان پتوها افتادند و خاله‌ها را از روی هم برداشتند و جای آن بستنی و بلندی را زمینی خاکی و هموار اما بسیار پهنوار گرفت که هیچ نداشت الا دیواری دورش. در همه سال‌های بعد، درهای آنجا که با عنوان مصلای تهران شناخته می‌شد، فقط روزهای عید فطر به روی مردم باز بود و می‌رفت تا سال بعد.

وقتی شهر ماتم‌زده در نیمه خرداد ۳۷ سال پیش، دربه‌در در پی جایی بود که پذیرای انبوه وداع کنندگان با بنیانگذار انقلاب باشد، مصلی تنها گزینه بود. این بار کمتر از یک ماه که از عید فطر می‌گذشت، درهای مصلی نه برای شوق عید که از غم فقدان و شکوه وداع به روی مردم باز شد و آن زمین پهنوار و هموار صاحب‌نگینی از جنس یخچالی شیشه‌ای بزرگ و پیکری خفته در آن شد که گروه گروه مردمان آمده از دور و نزدیک را به گرد خود می‌خواند. همین قباب ابدی، مصلی را به نام «امام خمینی (ره)» مزین کرد.

آفتاب روز ۱۶ خرداد با همه توان به آسمان نیامده بود که نفس‌های گرم مردم سپاه‌پوش مصیبت‌زده و صف کشیده برای آخرین وداع و نماز، هوا را تفتیده از گرمای کویر کرد. دریای سپاه‌پوشان، کمران نداشت. مصلای بزرگ با همه عرض و طول در این قلم‌زمین بی‌انتهای گم‌شد: جمعیت، دیوارها را محو کردند و خیابان‌ها را پر: تهران که هیچ، انگار ایران آن روز در یک نقطه جمع شده بود و سنگینی این کانون، زمین را به ایستادن واداشت. زمین، آن روز به احترام مردی از جنس آسمان ایستاد تا همه این بار امانت را به همان آسمان بسپارد.

وقتی نماز به سلام رسید، جمعیت پراکنده نشد؛ که از مصلی تا خود بهشت زهرا امتداد یافت. همه آنها که از اطراف و اکناف، از شهرهای دور و روستاهای دورتر، از اقصی نقاط کشور، خود را با هر وسیله به تهران رسانده بودند، در کنار خود شهروندان تهرانی، چون رودی خروشان، بر سر و سینه زنان، جاری در خیابان شدند؛ این رود در انتهای بزرگراه مدرس به هفت تهر رسید و چند شعبه شد تا تصویرهای هوایی آن روز، همه خیابان‌های رو به جنوب را مملو از مردمانی نشان دهد که بی‌انقطاع، با پای پیاده رو به حرکت‌اند. این غیر از آنها بود که زودتر خود را بجای تشییع به بهشت زهرا رسانده بودند تا تدفین هم بی‌حضور نماند. داستان بهشت زهرا که خود حکایتی دیگر است...

قره‌ان روز یک روایت ندارد؛ آن همه آدم هرکدام راوی شدند. داستان آن وداع از خیلی جهات جاودای شد و ماندگار. اما این روزها انگار تاریخ از نو نوشته می‌شود. انگار تاریخ تکرار می‌شود و انگار دوباره قرار است زمین به هم احترام مردی دیگر از تبار نور بایستد، در پناز هم داستان مصلی و داستان حضوری بی‌انتهای آن ره‌ایرانه همچنان ادامه دارد.

عکس نوشت

کوچک‌ترین تابوت، بلندترین فریاد

گاهی اندوه را نه با حجم غم، که از اندازه یک تابوت می‌توان فهمید. در این قاب، چشم پیش از آنکه به ردیف تابوت‌ها برسد، روی کوچک‌ترین شان مکث می‌کند: تابوتی که ابعادش از هر گزارش و آماری رساتر سخن می‌گوید. کنار آن، عکس کودکي قرار دارد که گویی هنوز باید در قاب زندگی می‌خندید، نه در قاب یک مراسم یادبود. همین تضاد، تعادل تصویر را بر هم می‌زند. جنگ، آنجا که به کودکي می‌رسد، دیگر تنها یک رخداد نظامی نیست، به زعمی انسانی بدل می‌شود. چیدمان تصویر نیز هوشمندانه است. تابوت‌های بزرگ‌تر، پس‌زمینه روایت‌اند و این تابوت کوچک، نقطه کانونی قاب. پرچم‌های برافراشته، گل‌های سفید و سکوت صحنه، همگی در خدمت یک معنا قرار گرفته‌اند: سوگ، اندازه نمی‌شناسد. در برابر مرگ، سن، جایگاه و نسبت‌های خانوادگی، همگی در برابر حقیقت فقدان رنگ می‌بازند. آنچه این قباب را اثرگذار می‌کند، پیش از هر چیز نسبت خانوادگی او نیست، بلکه کوچکی تابوتی است که اساساً نباید هیچ‌گاه ساخته می‌شد. اندوه این تصویر، پیش از آنکه به هویت افراد وابسته باشد، از فقدان کودکي سرچشمه می‌گیرد که فرصت ادامه زندگی را از دست داده است. این عکس، تناقضی تلخ را در خود جای داده است: تقابلی میان آغاز زندگی و پایان آن. میان عکسی که کودکي که در لحظه‌ای زنده ثبت کرده و تابوتی که همان زندگی را به خاطره بدل ساخته است. این دو، کنار هم، روایت را کامل می‌کنند؛ یکی از امکان زندگی می‌گوید و دیگری از اتمام ماندن آن. گاهی تاریخ، خود را نه در بزرگ‌ترین رخدادها که در کوچک‌ترین تابوت‌ها روایت می‌کند.